

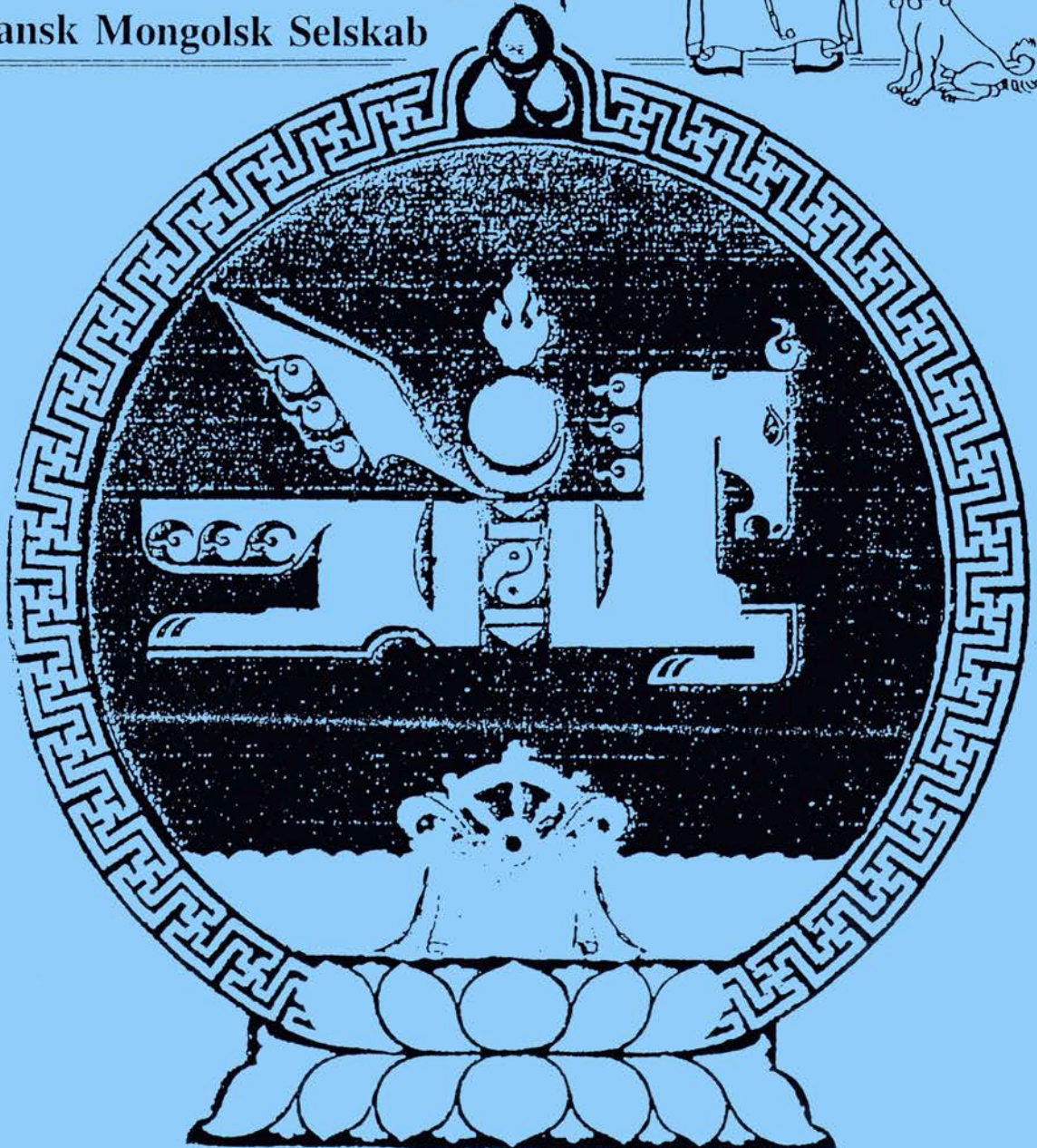
NOVEMBER 1999

GER

31

Dansk Mongolsk Selskab

Nr. 31 - 10. årgang November 1999

Dansk Mongolsk Selskab's
medlemsblad er tidsskriftet GER.

Redaktion: Rolf Gilberg (ansvarshavende), Ann Benwell, Jan Koed, Gudrun Lefmann, Bulgan Njama. Artiklernes synspunkter repræsenterer den enkelte forfatters holdninger. Indlæg uden forfatterangivelse er produceret af redaktionen.

*GER udkommer februar,
maj, august, november*

Dansk Mongolsk Selskab

Æresmedlem:

HKH Kronprins Frederik

Bestyrelsen:

Klaus Ferdinand, Rolf Gilberg, Anita Garbers, Søren Haslund-Christensen, Jan Koed, Gudrun Lefmann, Bulgan Njama, Leif Petersen.

Selskabets adresser:

Formanden: Rolf Gilberg, Etnografisk Samling, Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K.
Telf: 3347 3207; fax: 3347 3320
E-mail: rolf.gilberg@natmus.dk

Sekretæren: Ann Fenger Benwell
Ved Volden 9, 3.mf., 1425 København K. Telf: 3295 3560
E-mail: abenwell@post10.tele.dk

Kassereren: Medlemskab, adresseændringer og kontingent:
Jan Koed, Carl Bernhardsvej 15 sttv, 1817 Frederiksberg C.
Telf: 3322 3729;
Postgiro: 784-1582
jan-koed@inet.uni2.dk

Medlemskontingent: 1999
100 kroner pr. kalenderår.
Kontingent for medlemmer bosat i udlandet er 150 kroner.

Dansk Mongolsk Selskabs formål er:

(a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland.

(b) at udgive skrifter om mongolerne.

(c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold.

(d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne.

(e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Forsiden

Mongoliets nye rigsvåben, som blev taget i brug i 1992. Man ser at rytteren er borte ligesom den 5-takkede stjerne er væk. Midt på hesten sidder Mongoliets frihedssymbol. Læs mere side 28-30.

Fra Redaktionen

Redaktionen beklager, at Ger denne gang er meget forsinket. Det er der mange forklaringer på, men det ændrer ikke, at bladet er forsinket. Redaktionen ønsker et godt 2000 Nytår til alle medlemmer.

ISSN Nr: 0905-9504

Litteratur om mongoler tillæg 18

Arnesen, Per [1999]: Til byfest i Ulan Bator. *Berlingske Tidende*, 5. sek, s:9, søndag, 3.okt. 99 (København)

Bendixen, Mette [1999]: **Mongoliet. Nomader i en overgangsfase.** *Geografisk Orientering*, 29(5):222-228 (Bredstrup: Geografforbundet)

Greg [1999]: Til hest i Mongoliet. *Frederiksborg Amts Avis*, (Hillerød)

Kirk, Lars Bo [1999]: Eventyr til hest. *Morgenavisen Jyllands-Posten*, Ferie & Fritid, 22. aug. 99, s:1-2 (Århus) - Om Mette Mortensen og Lene Rishede.

Munch-Petersen, Nils Finn [1998]: **En tør ørken-ø.** *Borholms Tidende Weekend*, 15-16 aug. 99, p:20 (Rønne)

Munch-Petersen, Nils Finn [1998]: **Den skjulte ø i Mongoliet.** *Borholms Tidende Weekend*, 19-20 sept. 99, p:20 (Rønne)

Werge, Jesper [1999]: **På hesteryg gennem Mongoliet.** *Vendsyssel Tidende*, (*) - Om Mette Mortensen og Lene Rishede.

Mongoliet på nettet:

<http://www.mol.mn/english>
<http://www.un-mongolia.mn>

Villy Kurt Sørensen ved en fremkaldemaskine til røntgenbilleder. Bag ham ses containere med andet brugt røntgenudstyr, solidt emballeret i trækasser af Ulands Værkstedet i Randers. Udstyret sendes i dag til Mongoliet.

FOTO: RICHARD SYLVESTERSEN

Røntgenudstyr sendes til Mongoliet

Af Jutta Paulsen

RANDERS: Brugt røntgen- og ultralydsudstyr fra danske sygehuse til en brugsværdi af ca. 2 1/2 mio. kroner sendes i dag fra Randers til Mongoliet, hvor det vil blive taget i brug på en række sygehuse.

Udstyret er blevet renoveret af ingeniør Gert Rasmussen og Borge Simonsen, der er medlemmer af bestyrelsen på Ulands Værkstedet, Pro-

jektgården, Randers Kommune.

Medarbejderne på Ulands Værkstedet har været behjælpelig med at emballere udstyret i solide trækasser.

En container fyldt med udstyr transporteres med den transsibiriske jernbane til Mongoliet, hvor den efter planen skal ankomme den 7. oktober.

Det er pensioneret røntgenoverlæge Villy Kurt Sørensen, Tindbæk, der har taget initiativ til dette ulandsbistandsprojekt, som er gennemført i samarbejde med Soroptimist-klubben i Randers og Ulands Værkstedet. Danida har betalt for transport og renovering.

Modtager af udstyret er det mongolske radiologiske selskab, som står for fordelingen.

Villy Kurt Sørensen og Gert Rasmussen tager med til Mongoliet for at stå for installation af det danske hospitalsudstyr og instruktion i brugen af det.

Stort behov

- Der er et stort behov for røntgen- og ultralydsudstyr i Mongoliet. Det udstyr, de har, er nedslidt, utrolig forældet og tildels ude af drift. Da Sovjetunionen trak sig ud af Mongoliet i 1990, tog man det nyeste hospitalsudstyr med sig, siger Villy Sørensen, som i juni 1998 besøgte Mongoliet.

Hans kontaktperson er formanden for mongolske radiologiske selskab.

Soroptimisterne i Randers sender om kort tid andet brugt, dansk røntgenudstyr til Tanzania i Afrika. Det er tiltænkt sygehuset i Nancio på øen Ukerewe i Victoriasøen. Også dette udstyr er renoveret af Gert Rasmussen.

Denne artikel bringes med tilladelse fra Jutta Paulsen og Randers Amtssavis.

Bayan Ölgii aimag

Bayan Ölgii aimag er Mongoliets vestligste provins i Altai Bjergene. Området er 46.000 km² (lidt større end Danmark). Provinsen grænser til Kazakstan i nord og mod Kina (Xinjiang) mod sydvest. Mod øst ligger 2 mongolske provinser: Uvs aimag og Hovd aimag.

Nogle kalder området for Mongoliets Tibet, fordi her ligger de højeste bjerge i et træløst landskab. De rager op over 4 km over havoverfladen og er pyntet med permanent is på toppen. Det er bjergtoppe som Tavan Bogd, Möst, Tsengel (3943 moh), Tsambagarav (4202 moh) og andre sne-dækkede toppe.

Tavanbogd (4374 meter over havet) ligger hvor Mongoliet støder sammen med Kina og Rusland, derfor kaldes bjerget også for Nairamdal (= venskabstoppen). Selve toppen består af fast is.

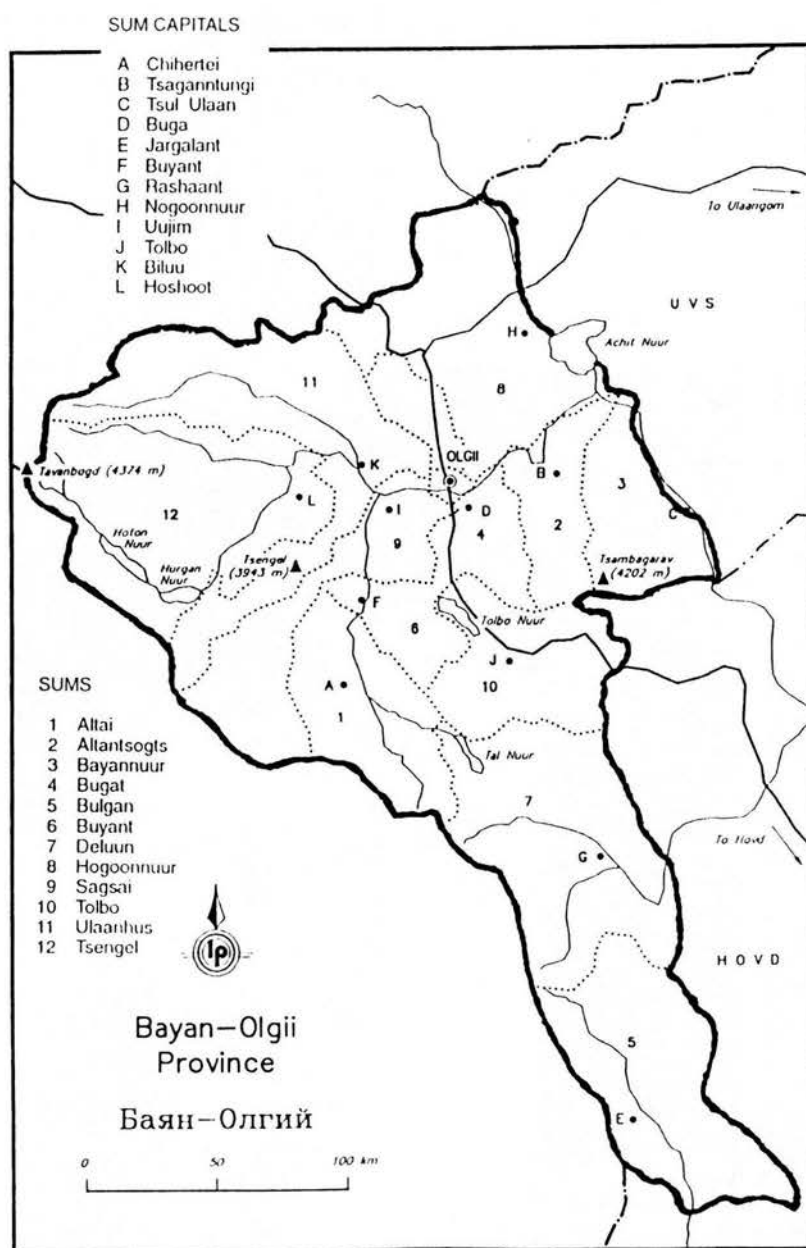
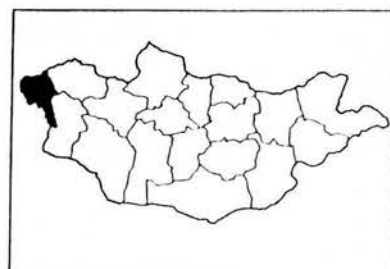
De fleste (95%) af provinsens 100.000 indbyggere er kazakher, et tyrkisktalende folk. De resterende 5% er personer af folkeslag som Khalkha, Urianhai, Dörvöd, Torguut og Tuva. Kun få taler mongolsk i denne aimag. I de små klasser undervises der mest på kazakh-tyrkisk. Tidligere brugte kazakherne også det kyrilliske alfabet, men med åbningen mod Kazakstan, hvorfra der kommer bøger på det traditionelle tyrkiske skriftsprog, kan man forvente en ændring.

Provinsens hovedstad og eneste by er Ölgii på bredden af Hovd Floden. Den har teater, aviser og TV station, som alle taler og publicerer på Kazakh-sproget. I byen er der i de seneste år opstået mange små industrier indenfor læder, metal, tæpper og tøj.

Ironisk nok betyder Bayan-Ölgii "det rige land", men det er

den aimag med størst arbejdsløshed i Mongoliet.

Hovederhvervet er husdyravl. De grønne græsgange giver føde til over 1½ million dyr, som mest er geder og får. Det bjergfyldte område er dårligt til landbrug, men lidt hø producerer man hist og her.

Historie

Kazakh-nomaderne begyndte først i 1840 at flytte ind i provinsen. De kom om sommeren med deres husdyr for at lade dem græsse i bjergene. Vinteren tilbragte de i Kazakhstan eller i Xinjiang provinsen i Kina.

Der er flere historiske steder, hvor den røde hær og den hvide hær har haft slag i 1921. Efter den mongolske revolution i 1921 blev grænsen fastlagt mellem Sovjet, Kina og Mongoliet, men kazakherne fortsatte frem til 1930'erne med at krydse grænsen med deres husdyr, når de havde lyst.

I 1931 blev Chandmani, den vestligste del af Mongoliet, opdelt i 3 aimag'er til Bayan-Olgii, Hovd og Uvs. Bayan-Olgii blev til for at give plads til kazakherne.

Efter Sovjetunionens fald har kazakherne siden 1991 haft deres eget land i Kazakhstan (2 ¼ millioner km²; eller knap dobbelt så stor som Mongoliet). Det fik mange mongolske kazakher til at pakke sammen og rejse tilbage til Kazakhstan. De første par år rejste alene 15.000 kazakher tilbage. Årsagen har mere med økonomiske muligheder at gøre end med etnisk samhørighed, fordi Kazakhstans økonomi er langt stærkere end Mongoliets. Der er en livlig grænsetrafik for at handle og besøge slægtninge.

Under det stalinistiske inspireret angreb i 1930'erne på religionen i Mongoliet blev alle moskeer ødelagt i landet. I 1992 kunne Mongoliets kazakher indvie deres første nybyggede moske. Efter en pause på 66 år genoptog man pilgrimsrejserne til Mekkah. ■

Sangerup

Det gæstfrie Altai

Den Mongolske Folkerepubliks officielle pressetjeneste bragte i sit tidsskrift "Mongolia" (1987) en rejseberetning ved deres udsendte medarbejder Zorig. Her er et tidsbillede fra Bayan-Ulgii.

Landskabssceneriet i den mongolske del af Altai i den yderste vestlige del af vort land er meget smukt. Frodige dale breder sig for fødderne af høje sneklædte bjerge, hurtige gennemsigtige floder, blå søer kantet med store fyrretræer, mineralske kilder, der vælder frem - alt er det en fryd for øjet.

Der lever mange vilde dyr. Almindelige er los, hjort, bjørn, ræv, grævling og stenbuk. Men i Altai Bjergene kan man også møde sneleopard. Det er ikke nogen tilfældighed, at de lokale folk er kendt som gode jægere.

Man har fundet mineraler som kul, marieglas, flussspat, tungsten.

I provinsen bor der ca. 80.000 mennesker, hvoraf de fleste er kazakher, et gammelt folk med en rig kultur.

I dag er som for flere hundrede år siden størstedelen af befolkningen nomader. Før folkets revolution i 1921 tilhørte alle husdyr i dette land lokale fyrster. Kazakh aimagen blev oprettet i 1940. Dens navn - Bayan Ulgii - betyder "et rigt land", men kan også oversættes til "en lykkelig vugge". Min 14 dages tur i aimagen, hvor jeg mødte folk, har fået mig til at indse at det er et land i fremgang.

Kanjil's profit

Murali Kanjil har et venligt rundt ansigt med mørkebrun hud, typisk for en beboer af det solrige land. Da jeg ankom, ville Kanjil straks slagte et lam og kun min mest ihærdige protest forhindrede dette. Sådan er en gammel gæstfri skik, som alle kazakh-familier følger på deres vandreture med husdyrene i de saftige grønne dale og på bjergskråningerne.

"Dette er den nationale Kazakh aimags radiostation"

Oplæserne er S. Khadima og N. Khuatai

Landskab i mongolsk Altai

Murali Kanjil er 49 år. I 27 år har han passet geder. Den flok han har ansvar for rummer omkring 550 offentligt ejede dyr. Derudover har han selv 75 får og kameler, der er hans egne.

Denne hyrde opfylder med overskud den kontrakt han har for at sælge gedeuld til staten. Han reder fra hver ged i gennemsnit 70 gram uld over sin kvote. Disse ek-

stra gram bliver til 38 kg uld, af hvilke man for eksempel kan lave 60 varme sweaters.

Disse er der stor efterspørgsel efter på verdensmarkedet.

På spørgsmålet om hvorfor han har så stor succes i sit arbejde, svarer hyrden beskedent:

"Jeg forsøger at gøre et ordentligt arbejde."

Der er tradition for, at man starter meget ung med at være hyrde og hjælper sine forældre i det vanskelige arbejde med at passe dyrene. Efter sin skoletid og sin soldatertid vendte Kanjil tilbage til sin fødeegn, hvor han bestemte sig for at blive gedehyrde. Den lokale myndighed vidste at han var arbejdsom og havde ansvarsfølelse, derfor stolede man på ham. Geder

har behov for megen pasning. De er ikke som får, men er kræsne. De spiser ikke græs på et sted, men sørger efter bedre græsgange højere op i bjergene. Desuden har de tilbøjelighed til at fryse og blive syge. Gedevid behøver næsten lige så meget pasning som små børn. Og rede ulden af gederne er et hårdt arbejde.

"Det vil være umuligt at gøre alt dette alene," forklarer Kanjil. Han får stor hjælp og støtte fra sin familie. Hans kone og ældste datter laver alt arbejdet i og omkring huset, og hjælper Kanjil med at malke og klippe gederne.

Hyrden modtager om året 4.000-4.500 tugrigrs for salg af uld til staten. Han sælger også gedemælk til et lille sanatorium i nærheden. Han får også indtægter fra sin private flok. Hans årlige indkomst af kontanter ligger omkring 15.000 tugrigrs (det svarede dengang til 5.000 USA dollars).

Fornylig skete der en glædelig begivenhed i Kanjil's liv. Han fik tildelt Sukhe-Bator ordenen, den højeste medalje i Den Mongolske Folkerepublik. Han fik den for sin produktive arbejdsindsats. På dagen var der simpelthen ikke plads i hans ger til alle de gæster, der kom med blomster og gaver for at gratulere ham.

Fremskridt og gæret hoppemælk

Man påstår at kazakherne regnet pr. hoved er det folk i verden som fremstiller og drikker mest gæret hoppemælk. Jeg er ikke sikker på, at dette er rigtigt, men gæret hoppemælk er ganske rigtigt den mest populære drik hos Altaï folkene. I hver kazakh-ger lige inden for døren står en stor læderpose fuld af gæret hoppemælk og med en lang træske. De laver det om sommeren og efteråret og drikker det hele året rundt. Gæret hoppemælk

får en til at blive glad, stærk og sund. Det er et symbol på fremgang. En gæst, der kommer på besøg hos en kazakh får først en kopfuld gæret hoppemælk som tegn på oprigtighed og venskab.

Selv da jeg kikkede ind i aimagens landbrugskontor var det første jeg fik af formand A. Bolat en kop kold gæret hoppemælk fra hans termokande. Først efter at have smagt på det ville vi begynde vor samtale.

Idag, som tidligere, er aimagens økonomi baseret på traditionel nomadefordrift. Jeg spurgte Bolat om dens udvikling.

"Kazakher, lige som mongoler," forklarede Bolat, "har 5 slags dyr: får, geder, køer, kameler og heste. Her har vi forkærlighed for får fordi de giver os kød, uld og filt, altså mad, beklædning og dække på vore filtte, stort set alt hvad en nomade har brug for. Vi opdrætter også heste i vor provins. Hesten er stadig den sande følgesvend og ven for en kasakh. I dag som for hundred af år siden synger skjaldene viser til hestens ære og forherliger den gærede hoppemælk. Kazakherne sætter ikke mindre pris på heste end mongolerne gør, og de rider lige så godt."

Den som arbejder godt lever godt

I aimagens yderste vest ved fødderne af de majestætiske sneklædte bjerge i en smuk dal ligger Ulan-khua's landbrugssammenslutning. For 60 år siden blev den første verdslige skole oprettet her for kazakher. I en stor ger, oplyst med lamper, underviste en lærer sine 25 elever i gammel mongolsk skrift, litteratur, latin og arabisk.

Med årene har tingene ændret sig. Livet i Ulan-khua har også ændret sig og med det også skolen. Skolens historie er lige som

så mange andre den første skole i vort land. Engang foregik det i en ger, nu i en flot moderne bygning, godt med plads, lyse rum og laboratorier. Idag underviser 28 lærere mange forskellige fag til omkring 400 elever. Vor 10-år skole er kendt i denne aimag som kraften til nationens intelligentsia. Mange kendte videnskabsmænd, doktorer, lærere og militære ledere er blevet uddannet der.

I 1981 fik skolen, ved dekret fra den store folkets Hural, navnet efter en af sine tidligere elever, den berømte pilot og helt fra Khalhin-Gol, General M. Zaisanov.

Ulan-khua er ikke kun berømt for sin skole. Den er på højde med de bedste i aimagen hvad økonomisk udvikling angår.

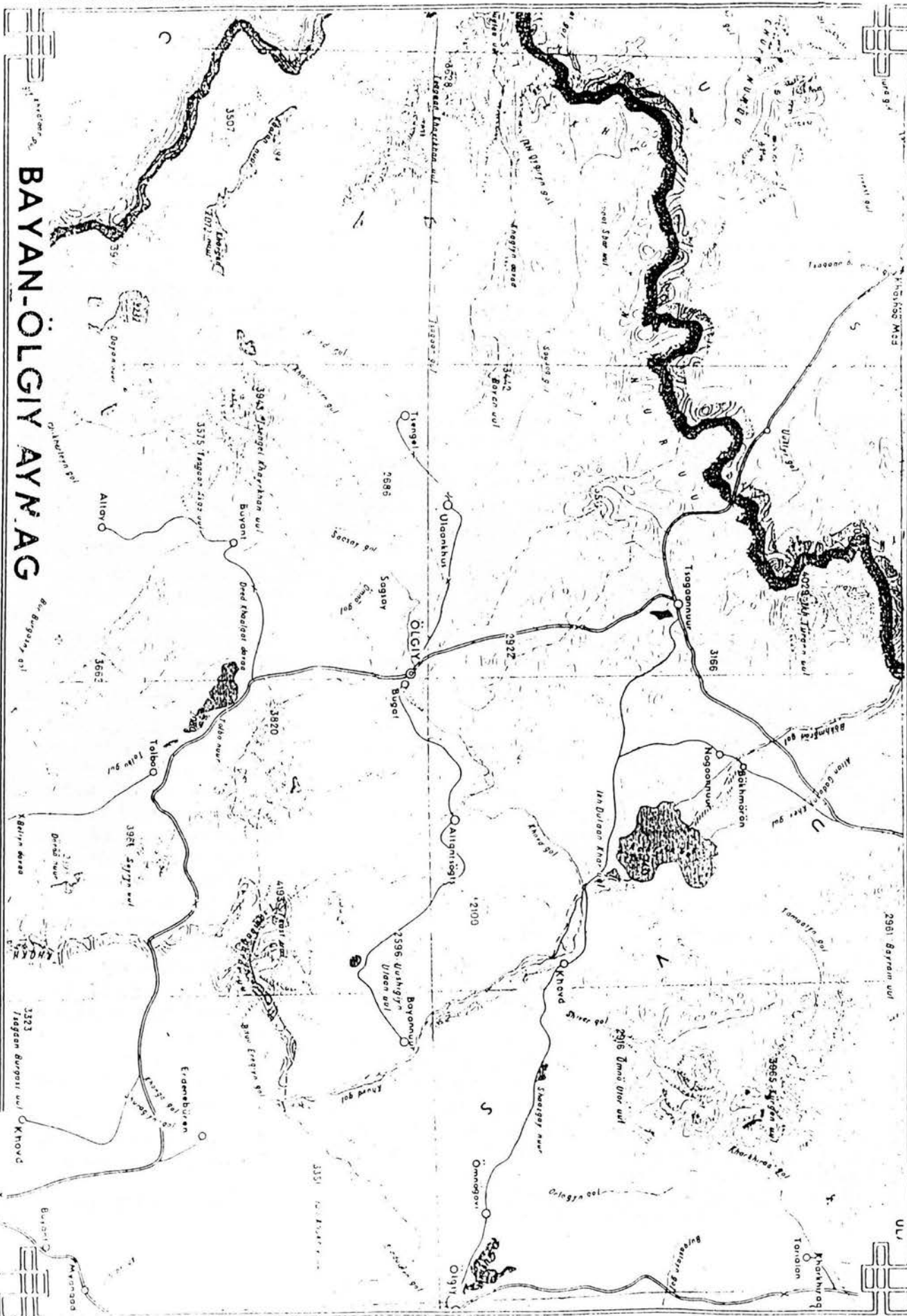
Ulan-khuas myndighederne forsøger at skabe gode arbejdsvilkår og sikre hvile og fritidsbeskæftigelse for det arbejdende folk. Det er årsagen til, at der ikke er nogen arbejdermigration her. Alle arbejdere, uanset høj eller lav, er opvokset i disse egne.

"Idag er det sådan at de der arbejder godt, lever godt," siger A. Sailau, ung sekretar ved 'association's party committee' og fortsætter: "For eksempel, vi hjælper vore bedste nomader med at bygge behagelige vinterhuse. Vi støtter dem med byggemateriale og værktøj for at nedsætte udgifter og tildele arbejde. Et mellemstort hus koster omkring 3.000 tugrigr (eller ca. 900 USA dollars; med 1 dollar = 7 kr svarer det til 6.300 D.kr.). På den måde kan alle få råd til at bo godt."

G. Zorig

Kilde: G. Zorig (1987): The Hospitable Altaï. pp:6-8 i "Mongolia", Ulaanbaatar.

Forkortet og oversat fra engelsk.

En helt anden verden

Bayan-Olgii

Tradition og kultur er stort set den samme i størstedelen af Mongoliet. Men i den fjerntliggende, vestlige del af landet, hvor Altai-bjergkæden flader ud mod Uvs Aimags store soområder, mødes to helt forskellige folkeslag ansigt til ansigt.

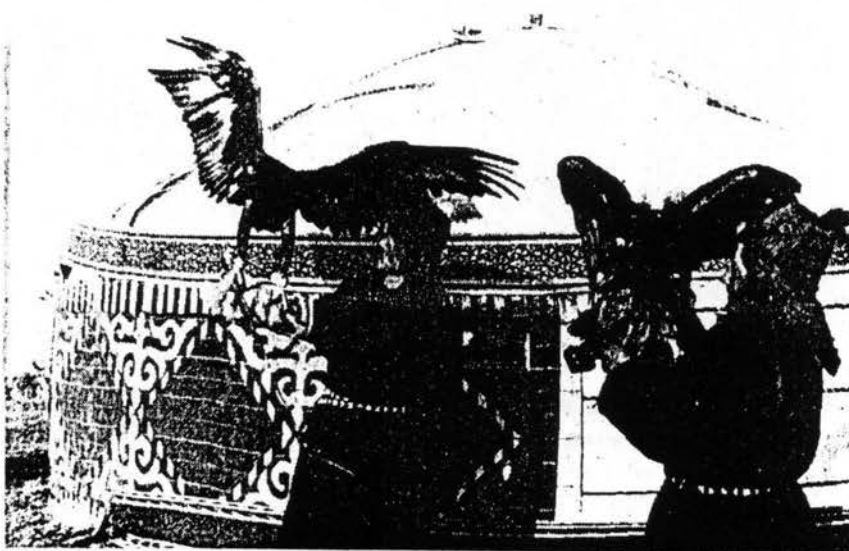
Floden Boh, som løber fra bjergene i den russiske, tuvinke republik i vest og føder den store ferskvandssø Achit, adskiller det mongolske og kasakhiske folk, som kun har lidt tilfælles bortset fra, at de lever i det samme land.

Boh har adskilt de kasakhiske og mongolske nomader i omkring 160 år, siden dengang kasakherne flyttede ind i området. Fra 1931 har den dannet grænse mellem to aimager, Bayan-Ölgii og Uvs. Hver side er fortrolig med sit eget område, og det sker kun sjældent, at man krydser Boh, undtagen når der skal gøres forretninger (læs: stjales kvæg).

På den nordlige side af floden ligger Boh Moron sum. Sum-centret har 2.500 indbyggere, hvoraf 4 er kasakher. Det ligger midt i en stor orken, men næres af et vandløb, der får græsset til at gro, piletræerne til at vokse, ja endog er i stand til at brødføde nogle få landmænd.

7 km mod syd - på den anden side af den frugtbare Boh-dal - ligger Nogoon Nuur sum-center, hvor der bor 300 kasakh-familier og 30 mongolske familier.

Jeg tilbragte en dag i Boh Moron sum - hos den 70-årige L. Tseven, mor til 9 og bedstemor til 30. Det var svært at sige, hvem der boede i hendes hjem, da forskellige slægtninge lå og sov forskellige steder, mens andre gik omkring i hendes hus.

Kazakh-teltet er mere dekoreret end et mongolsk ger.

Kazakherne jager ofte med ørne.

Jeg foretog selv en udflugt til de mærkværdige klippeformationer, der ligger bag ved byen - et rigtigt paradis for klatrere med røde kampesten spredt rundt om i terrænet. Området er også plastret til med 1-2 m høje, fritstående stenstøtter, som jeg fik at vide er gravmæler for betydningsfulde krigsherrer og er flere hundrede år gamle.

Byen kunne også bryste sig af en Uighur *balbal*, en klippeskulptur fra 700-tallet, som var udstyret med et hoved i overstørrelse. Den var opstillet til minde om højtstående personer. De fleste balbal'er holder et bæger og fremviser et bælte og en kniv, men dette særlige eksemplar havde øreringe. De lokale vidste kun lidt om statuen, undtagen at den var trukket til Boh Moron fra et bjerg langt mod vest.

Dalsænkningen, som lige så godt kunne have ligget i Utah eller Australien, var til alle sider omkranset af bjergkæder. Mod syd Altain Nuruu, mod nord Kharkhira-bjergene og mod vest de russiske Kurayn Nuruu. Achit Nuur ligger mod øst, og derimellem ligger stenørkenen.

To lærere ved en lokal grundskole, Tsevtay og Tsogsil, viste mig nogle klippeformationer, heriblandt én der lignede en elefant. Begge løb de rundt i klipperne, som var de bjerggeder, selv om de havde deres fine tøj på.

Tsevtay tilhørte den enlige kasakhiske familie, men sagde alligevel, at hun var glad for at leve i det mongolsk dominerede land. Hun vendte sit ansigt bort, mens hun sagde det, for måske på denne måde at skjule sine virkelige følelser.

Pashka

En 19-årig mongol, Pashka, var min sidste forbindelse til den mongolske verden, inden jeg trængte ind i det ukendte kazakhiske territorium. Jeg havde planlagt at tage videre til Nogoon Nuur den følgende dag, men da Pashka nåede frem til Tsevens hjem med en hest og en rejseinvitation, kunne jeg dårligt sige nej.

Pashka og hans 9 søskende lever i Nogoon Nuur, men da de er mongoler, bor de fleste af hans venner i Boh Moron. Pashka fortalte mig senere, at han i al hemmelighed prøver at undgå sin hjemby, fordi de kazakhiske drenge ofte er ude efter ham. Det blev snart klart for mig, at ingen af siderne er specielt glade for hinanden.

Pashka og jeg drog af sted gennem den frugtbare dal; hans hest trak i mit seletøj. Vi foretog adskillige drejninger, før vi nåede frem til den dybe og stærkt strømmende Boh-flod. Hesten trak os over.

Da vi var nået over på den anden side, mødte vi en gruppe fiskere, der viftede med deres hullede net. »Salemetses«, var den kazakhiske hilsen, ikke »sain baino«.

Jeg blev lidt forvirret. Disse folk talte kazakhisk, hvilket jeg ikke var forberedt på. I nærheden lå en usædvanlig stor ger med et højt tag - den lignede en stor, hvid støvbold - en kazakhisk ger.

Vi begav os tværs over flodsengen og mødte adskillige hydefamilier. Ingen bar den mongolske del, men mange havde farverige kalotter på hovedet med indviklede figurer. Nogle af dem lignede mongoler, andre syntes at stamme fra Mellemøsten; mange havde blå eller grønne øjne, lyst hår og store næser.

Vi kom ind i byen, hvor jeg igen blev overrasket; den så slet

ikke mongolsk ud. Hegnene var lavet af natursten, teglsten eller stokke i stedet for brædder. Huse- ne var bygget af lersten og havde flade tage med bjælker, der stak ud gennem leret. Børnene kunne ikke forstå mit mongolske. Jeg hørte imamen kalde til bøn fra byens moské. Det var som at være i en afghansk landsby.

Pashka førte mig ind i sit hus, hvilket øjeblikkeligt bragte mig tilbage til den mongolske verden. Igen var jeg sammen med en stor familie, hvor det var svært at sige, hvem der boede der, eller hvem der blot var på besøg. Men disse mongoler forekom mig at være lige så fremmede som jeg selv i den kazakhiske landsby. Deres del, som de bar så stolt, gjorde dem til *outsidere*.

Pashka viste mig byen, som blev overskygget af den næsten færdige moské, bygget af straffefanger. De fleste af arbejderne var dømt for kvægtveri. En betjent holdt nødtørftigt øje med dem.

Der blev givet en koncert i byens teater den aften, så Pashka og jeg slentrede rundt på torvet i et stykke tid, inden koncerten begyndte. Jeg tiltrak mig betydeligt større opmærksomhed end sædvanligt, så jeg spurgte Pashka, hvor mange fremmede besøgte Nogoon Nuur. Han sagde, at jeg var den første, han havde set. Borgmesteren fortalte mig senere, at der kun kommer én eller to fremmede grupper om året.

Næsten hele koncerten var præget af kazakhisk kultur. Det så ud, som om forestillingen var en talentkonkurrence for amatører, og musikerne syntes ikke at tage det alt for alvorligt. Det værste var dog lydanlægget; sangerens stemme blev ledet igennem noget, der lignede en megafon. På plussiden talte det traditionelle kazakhiske instrument, *dombra'en*, en tостren-

get guitar med en meget arabisk præget lyd.

Børnenes dag

Jeg havde set en masse drikkeri i Uvs aimag ugen før, men det var ikke noget mod Børnenes Dag den 1. juni, der var helligdag.

Omkring kl. 10:30 om formiddagen blev huset jeg opholdt mig i fyldt af berusede mongolske og kazakhiske mænd. Børnene flygtede ud af huset, og Pashka lempede mig ud på markedspladsen.

Men *baazar'en* viste sig at være lige så fyldt med spændinger. Næsten alle var på hesteryg, hvilket skabte et udpræget kaos. Jeg tiltrak de fleste af børnene og havde omkring 15-20 børn til hest, der fulgte efter mig, når jeg inspirerede udvalget af batterier, lynlås, skriveredskaber, kassettebånd, slik, hårbørster og barberknive.

Etmini-naadam-hestevæddeløb var dagens hovedbegivenhed. Det blev holdt nogle få kilometer uden for byen. Overlæssede lastbiler transporterede svirebrødrene til væddeløbsbanen. Da hestene nærmede sig målet, kom mængden med opmuntrende tilråb og red efter den svedende vinderhest, som blev tiljublet med lovprisninger og sang - og derefter pyntet med farvestrålende bånd.

Jeg tilbragte det meste af tiden omgivet af heste og børn, men havde dog held til at undslippe ind i borgmesterens jeep.

Men borgmester Ershig holder sine fremmede besøgende i tæt snor. Han indsamler alle dokumenter og identitetskort fra de fremmede besøgende og insisterer på at ringe til Ulaanbaatar for at sikre sig, at papirerne er i orden. Han gav mig et noget fordrunkent smil, da han sagde, at jeg først kunne få mit ID-kort tilbage, når mine »dokumenter var godkendt«.

Jeg fortalte ham, at sidste gang fremmede skulle have tilladelse til at besøge de vestlige aimager, var i 1995, men det gjorde ikke indtryk på ham. Jeg tænker, at det behøver han ikke spekulere så meget på, når han kun får besøg af en håndfuld gæster hvert år. Men jeg syntes nu alligevel, at det ikke var nogen særlig god propaganda for turismen.

Tilbage i byen fortsatte borgmester Ershig med sit forhør i sit forholdsvis luksuriøse hjem, idet han stillede alle slags underlige spørgsmål. Han var tilsyneladende meget optaget af de fotografier, jeg havde taget ved koncerten, og ville gerne hvide, hvad jeg ellers havde fotograferet.

Efter at jeg havde fået mit ID-kort tilbage, deltog jeg i efter-naadam-slagsmålet. Enkelte næser var blodige, men det meste af det var kun for sjov. Selv børnene grinede af de brutale ynglinge og gjorde nar af dem. Jeg var glad for, at de morede sig, det var jo trods alt deres dag.

Endnu en koncert blev afviklet den aften, efterfulgt af dans. Men musikken var helt umulig at høre, så man måtte bruge sin fantasi. Teatret var mørkt og tæt pakket med folk, så at ingen rigtig bemærkede, når slagsmålene begyndte. Folk veg til siden, og de som dansede valsede bare uden om de kæmpende. Men på baggrund af feststemningen, mængden af alkohol og den generelle »wild-west-stemning«, der herskede i byen, var voldsomhederne ikke overraskende.

De prægtige resultater af de unge løvers indsats blev stillet til skue den følgende morgen. Mange udvekslede krigsberetninger og sammenlignede deres ar, mens de plejede deres tømmermænd.

Som min første oplevelse i den kazakhiske verden var Nogoon

Nuur og Bornenes Dag måske atypisk, og jeg var klar over, at jeg måtte rejse længere ind i Bayan Ölgii for at lære menneskene bedre at kende. Men jeg fik en stærk fornemmelse af, at disse mennesker er meget isolerede, langt mere end beboerne i Boh Moron sum. De syntes at være overset af både Mongoliet og Kazakhstan, og de er så sandelig hverken mongoler eller kazakher - de udgør en ø mellem to nationer.

Men ordet *kazakh*, der betyder »fri kriger« eller »steppevagabond«, rummer en sandhed. Disse mennesker vil stride sig igennem tilværelsen uden at tage megen hensyn til folkene omkring sig. Nået til denne konklusion drog jeg længere ind i Altai Nuruu. ■

Michael Kohn

Kilde: The Mongol Messenger, 26 (416):7, 30. juni 1999 (Ulaanbaatar). Oversat af Jan Koed.

Aimag

Bayan Ölgii Aimag (Ger(25):24-25)
 Hovd Aimag (Ger(7):30)
 Uvs Aimag (Ger(6):15)
 Gov'altai Aimag (Ger(20):13)
 Zavhan Aimag (Ger(29):15)
 Bayan-Hongor Aimag
 Hövsgöl Aimag (Ger(7):29-30)
 Arhangai Aimag
 Övörhangai Aimag
 Bulgan Aimag
 Ömnögov' Aimag
 Dund Gov' Aimag
 Töv Aimag (Ger(4):1-5)
 Selenge Aimag
 Hentii Aimag
 Dornogov' Aimag (Ger(12):14-15)
 Sühbaatar Aimag (Ger(17):18-19)
 Dornod Aimag (Ger(9):28-29)
 Ulaanbaatar (Ger(4):1-5)
 Darkhan-Uul (Ger(29):28)
 Govsumber Aimag
 Erdenet Aimag

Religøse ledere venter på Bogd Khan

Bogd Khans vinterpalads sættes i stand

Ved et tilfælde blev det i sidste uge oplyst, at en institution med adresse i New York har doneret \$100.000 til et projekt til restaurering af hovedtemplet i Bogd Kahns vinterpalads. *The World Historic and Cultural Places Safeguarding Foundation* har inkluderet restaureringsprojektet blandt sine 13 projekter i Asien. Projektet, der er udformet af den administrerende direktør for Den mongolske Kahnfond, N. Dugarsuren, tager sigte på at restaurere Nogoon Lavrintemplet. Templet er berømt for sin udsøgte samling af udstoppede dyr. Den ottende Bogd Khan ejede en zoo, der blandt andet rummede elefanter, en giraf, en isbjørn, en enorm havskildpadde, en boa-kvælerslange og adskillige sæler.

Se også: Ger(17):16-17: "Den 8. Sebtsandamba Khutuktu - En levende Buddha i Mongoliet"

Bogd Khans genkomst

**Mongoliets niende »levende Buddha« hyldet
af troende under sit overraskende besøg.**

Hvad betyder Bogd Kahns besøg for et Mongoliet i forandring?

75 år efter at Mongoliets sidste konge afgik ved døden, er hans reinkarnation kommet til Mongoliet for første gang. Den 67-årige Sonom Dargia kom til Mongoliet den 13. juli 1999, men gav sig først til kende søndag, den 18. juli 1999 i forbindelse med en religiøs ceremoni i Gandan-klostret.

Sonom Dargia, bedre kendt som Bogd Lama eller Bogd Kahn, ankom til Mongoliet på et 30 dages turistvisum udstedt i den russiske Halimak-republik, hvor han havde opholdt sig på opfordring af præsidenten for Halimak, Illumjinov. Han blev herefter modtaget i Ulaanbaatars lufthavn af den berømte bryder, B. Bat-Erdene, en lama ved navn Basan og medlemmer af Bogd-fonden.

»Jeg har gerne villet komme til Mongoliet siden 1990, og i dag er min drøm blevet til virkelighed«, sagde Bogd Lama.

Kilder udtalte, at de gentagne gange havde anmodet om en invitation fra den mongolske regering, men at det var blevet afslået hver gang. Lederen af udenrigsministeriets visumkontor i Ulaanbaatar sagde, at hun ikke var bekendt med visumudstedelsen. Andre medlemmer af parlamentet, parlamentets sekretariat og præsidentens kontor ville ikke kommentere besøget. Alle gav udtryk for, at besøget var et »rent religiøst anliggende«.

En af de fremtrædende autoriteter inden for mongolsk buddhisme sagde, at regeringen ikke var parat til at invitere Bogd Lama af forskellige politiske grunde.

Troende berørte med sine pander den niende Bogd Kahn ved en ceremoni

søndag den 18. juli.

»Holdningen har været den, at man skulle vente med at invitere ham, indtil tiden var moden. Enkelte politikere ønsker ikke hans tilstedeværelse, enten fordi de er bange for de eventuelle konsekvenser, er under indflydelse af andre religioner eller blot ikke ønsker at dele magten med nogen. De ser ham som en trussel. Men sandheden er, at 90% af mongolerne længe har ønsket, at han skulle komme - og i dag skete det så«, sagde Sh. Bayasgalan, præsident for Det buddhistiske Tre Juveler Selskab, efter at Bogd Lama havde talt i Gandan.

Der er blevet taget politiske hensyn. En lama sagde, at Bogd Lamas offentlige fremtræden var

blevet udskudt, indtil den kinesiske præsident Jiang Zemin var vendt tilbage til Beijing - netop for at undgå politiske konflikter. Derfor tilbragte Bogd Lama sine første dage i Mongoliet med at slappe af på feriestedet Bayan Khangai.

Basan, som grundlagde Bogd-fonden, sagde, at han gennem næsten 10 år havde forsøgt at bringe Bogd Lama til Mongoliet. I denne forbindelse var han ofte taget til Indien for at mødes med ham. Basan havde forgæves forsøgt at sende invitationer med støtte fra Den mongolske demokratiske Union.

Den ottende Jebtzun Damba (Levende Buddha) blev udråbt til Bogd Kahn (Hellig Konge) i 1911, efter at Ydre Mongoli havde er-

klæret sin uafhængighed af Kina. De mongolske kommunister greb magten efter hans død i 1924 og forhindrede, at der blev fundet en reinkarnation.

Men senere fandt en tibetansk lama Bogd Kahns reinkarnation, den 4 år gamle Sonom Dargia. Han blev holdt i relativ ubemærkethed indtil den 24. september 1991, da Dalai Lama officielt udråbte ham som Bogd Lama med en rang, der næsten var på niveau med Dalai Lama og Panchen Lama. Da han i sin seneste inkarnation havde været konge af Mongoliet, anser mange ham for at være den retmæssige regent for sit land.

»Jeg mener, at Mongoliet atter burde være et kongerige«, sagde Bayasgalan. *»Men det er politikerne sikkert ikke enige i - det er formentlig grunden til, at de aldrig har inviteret ham.«*

Kilder hævder, at den næste Bogd Lama skal findes i Mongoliet. Bayasgalan siger, at det vil kunne skabe grundlaget for en magtkamp i fremtiden.

»Netop fordi han er tibetaner, kender han kun lidt til Mongoliet, dets folk og sprog. Så jeg tror ikke, han vil kunne regne med nævneværdig støtte til at overtage ledelsen af Mongoliet. Bliver han i midlertid genfødt her, kan Mongoliet igen blive et kongerige«, sagde han.

»Den første og anden Bogd Kahn var mongoler, de andre var født i Tibet. Så det er absolut muligt, at den næste kan blive en mongol«, sagde Bogd Lama.

Perspektivet var lidt for højt-flyvende for de fleste mennesker, der mødte op i Gandan-klostret for at få et glimt af Bogd Lama. Mange gav blot udtryk for, at de var lykkelige over, at han var kommet, og at de håbede på at modtage hans velsignelse.

Maleri af den ottende Bogd Kahn.

»Lamaerne har været næsten overstadige, siden Bogd Kahns ankomst. Jeg mødte ham og modtog hans velsignelse sammen med min lærer. Han gjorde et stort indtryk på mig. Jeg tror, han er kommet for at beskytte Mongoliet og det mongolske folk«, sagde den 22-årige munk, D. Tserenpurev.

En anden ung lama ved navn D. Bathayar brød sig ikke om at tænke på de politiske aspekter ved besøget:

»Jeg ved ikke, hvordan folk vil reagere, om de ønsker han skal regere landet eller ej. Jeg er kun en simpel munk. Det eneste jeg har at sige er, at vi er glade for at modtage hans velsignelse og få hans beskyttelse.«

En skare på omkring 2.000 mennesker var mere fremfærende end de tilbageholdende munke. Da Bogd Lama krydsede over klostergården fra det ene tempel til det andet - akkompagneret af trompetister og højtrangerende lamaer - blev han omringet af tilbedere. Politiets forsøg på at holde mængden tilbage slog fejl, og adskillige personer blev trampet ned eller mast. De troende forsøgte desperat at røre - eller blot få et glimt af - den høje lama. Iagttagere antydede, at

såfremt besøget havde været annonceret offentligt, ville folkemasserne have forårsaget kaos.

Bogd Lama havde tilbragt morgenen i bøn og henvendte sig senere til mængden. Tilskuerne ventede under en brændende sol på hans anden fremtræden. Da stormskyerne dækkede solen, og regnen begyndte at falde, var der mange, der glædestrålende sagde, at Bogd Lama havde fremkaldt regnen for at køle folket af.

»Himlene fryder sig over denne lama. De siger kom, kom, giv os din lære. Denne regn er en gave fra vore himmelske forældre«, sagde en tårevædet tilskuer.

I sin tale til mængden sagde Bogd Lama, at han var glad for at se så mange ivrige troende. Han opfordrede indtrængende alle mennesker til at overholde de buddhistiske traditioner og førte an i en bøn.

»Dette er en fredsbøn til det store hjul. Alle bør i dybt i jeres hjerter stræbe efter at opnå oplysning og gøre hellige ting. Hvis alle har en ærlig og i hjertet dybt forankret tro på betydningen af gode gerninger, vil religionen vise sin værdi. Det at være troende betyder ikke, at du behøver at bede hver dag. Du bør være ren i hjerte og sjæl, ikke gøre nogen fortræd og være venlig. Det er de vigtigste principper i buddhismen. Hvis du ikke skader nogen og renser dig selv, vil du bringe lykke til både dig selv og andre.«

»Jeg er glad for, at Mongoliet har opnået religionsfrihed i løbet af ganske få år - enhver har frihed til at tro på sin religion, og jeg er glad for at se så mange mennesker og så mange troende«, sagde den høje lama.

Det ventes, at han vil besøge andre templer i Ulaanbaatar, der vil modtage ham som overhoved for den mongolske buddhisme.

Bogd Kahn hyldes af folk

Der vil blive givet forelæsninger og afholdt ceremonier i klostrene Dashchoilon, Lamrin Datsan, Manba Datsan, Narhajid og Tugs-bayasgalant.

Da Dalai Lama besøgte Mongoliet i 1995 begyndte han på en bøn, der skal afsluttes af Bogd Lama. Gudekongen siger, at bønnen er meget lang, og at han ikke vil have mulighed for at gøre det på denne rejse. Men han sagde også, at forberedelserne til bønnen vil blive igangsat, og at han vil gennemføre den i forbindelse med et andet besøg.

»I århundreder har Jebtzun Damba været vores konge og fader. Men i de sidste 80 år har vi været som forældrelose, så nu er det, som om vi genser vores fader efter meget lang tid. Det vil måske være svært for nogen at acceptere situationen og mødes med ham, men vi vil anerkende ham i vore sind, når tiden er inde«, forklarede en iagttager.

En rundspørge på gaden foretaget af *The Mongol Messenger* viste, at kun få mennesker vidste noget om Sonom Dargie, mens an-

dre vidste ikke, at der overhovedet eksisterede en Bogd Kahn. Men mange sagde, at de var nysgerrige efter at få ham se. Interviewene syntes at fremkalde flere spørgsmål end svar. »Hvad hedder han? Hvor gammel er han? Hvor bor han? var de mest almindelige spørgsmål.

Sonom Dargia blev født i Lhasa i 1932. Hans forældre, Luvsan-jambal og Yanjinglham, tog ham med til Ratang Lama for at få at vide, hvem deres dreng var. På den tid var Ratang Lama leder af den tibetanske buddhisme, fordi Dalai Lama var »ude af inkarnation«. Ratang Lama blev sammen med andre førende lamaer, Gara, Demu og Kapsa, enige om, at den unge dreng var en inkarnation af den ottende Jebtzun Damba.

Han studerede buddhisme i Debun-klostret i 15 år, hvor hans lærer var faderen til den 13. Dalai Lama. I de sidste 9 år har han levet side om side med Dalai Lama i Dharamsala, Indien. Han har 6 børn, hans ældste søn bor i Australien, en anden søn bor sammen med ham i Dharamsala.

Den første Jebtzun Damba var den berømte billedhugger og maler Zanabazar, der levede fra 1635 til 1723. I 1644 blev Mongoliet underlagt Manchukina. Manchuerne respekterede Zanabazars inkarnationer som åndelige ledere, men gav dem kun ringe politisk magt. Da Mongoliet befriede sig selv fra det manchuriske åg i 1911, blev den ottende Jebtzun Damba udråbt til Mongoliets hersker.

Der er mange beretninger om den ottende Bogd Khans liv, hvoraf kun få er venligt stemte. Han blev født i Tibet som søn af en af Dalai Lamas embedsmænd. Det fortælles, at han levede et liv i luksus midt i den ludfattige by Urga (Ulaanbaatar). Russiske opdagelsesrejsende kaldte ham for en alkoholiseret sexforbryder, der var brutal mod sine hengivne undersåtter.

Men han var også kendt som patriot og nationalist. Til trods for sin tibetanske baggrund støttede han militære felttog mod manchuriske krigsherrer. Han beordrede også bygningen af vigtige religiøse steder og monumenter blandt andet den 20 meter høje statue af guddommen Avalokitesvara, der havde sin plads i Gandan-klostret indtil 1937.

Den niende Bogd Lama nævnte også, at den ottende havde gjort meget for Mongoliets selvstændighedsbevægelse.

»Bogd Lamas ankomst bringer mange spørgsmål med sig, hvilket tvinger os til både at se frem i tiden og vurdere vores fortid. Tiden er inde til for Mongoliet at vælge sin skæbne i det næste århundrede«, sagde Bayasgalan. ■

Michael Kohn

Kilde: *The Mongol Messenger* nr. 29(419), 21. juli 1999, Ulaanbaatar. Oversat af Jan Koed.

Den 9. Bogd Lama står skoleret for Dalai Lama

Egenrådlig munk får forbud mod at rejse til Mongoliet efter religiøs ballade.

Ved et møde den 9. oktober med mongolske embedsmænd bekræftede Dalai Lama, at han havde kaldt den 9. Bogd Lama hjem til Dharamsala midt under dennes besøg i Mongoliet.

Dalai Lama sagde, at han var »skuffet« over, at den 9. Bogd Lama besøgte Mongoliet under falske forudsætninger og blev der længe, end hans visum tillod. Dalai Lama sagde, at han ikke var vidende om hans besøg, før end han allerede var ankommet til Mongoliet. Han tilføjede, at den tibetanske regering i eksil ikke har til hensigt at »blande sig« i Mongoliets indre anliggender.

Henvendt til lederen af det mongolske kommunistparti, N. Enkhbayar, og Indiens ambassadør, Nyamdava, sagde Dalai Lama, at han ville give Bogd Lama en reprimande, når han kom tilbage til Indien, og tilføjede, at Bogd Lama ikke ville få tilladelse til at vende tilbage til Mongoliet som repræsentant for den tibetanske regering. Han sagde også, at han ikke kendte den egenrådige munks nuværende tilholdssted.

Den 67-årige Bogd Lama (Jebzun Damba på tibetansk) kom i al hemmelighed til Mongoliet den 13. juli 1999. Han gjorde opmærksom på sin tilstedeværelse 5 dage efter, at den kinesiske præsident Jiang Zemin havde afsluttet sit besøg. Bogd Lamaen rejste ind i Mongoliet på et turistvisum og indrømmede på et pressemøde, at han over for den mongolske ambassade i Moskva - hvorfra han fik sit visum - havde hemmeligholdt sin stilling som den 9. Bogd. Bogd Lama sagde, at han kom i al hemmelighed, fordi den mongolske regering aldrig havde sendt ham en invitation til at besøge lan-

Bogd Khan har fået udgangsforbud

det på trods af adskillige opfordringer.

Bogd overskred tidsfristen på sit 30-dages visum med 1 måned på grund af sine møder med mongolske munke. Han benyttede tiden til at besøge klostre og udele velsignelser til de skarer af mennesker, der fulgte ham overalt, hvor han viste sig. Ved en ceremoni i Khara Korum, blev Bogd Lama officielt indviet som landets åndelige leder. Han modtog også adskillige millioner tugrik i donation fra hans tilbedere.

Bogd Lama mødtes aldrig officielt med regeringen, men hans søn, Choephel Mandol, sagde, at repræsentanter fra Udenrigsministeriet havde meddelt ham, at hans far skulle forlade landet, fordi hans visum ikke var blevet forlænget. Visse regeringsembetsmænd udtrykte deres misfornøjelse med, at Bogd Lamaen var kommet uanmeldt.

Nogle folk - og pressen - var tvivlende over for Bogd Lamaens legitimitet. Det var ikke før end i 1991, at han officielt blev anerkendt som Bogd Lama af Dalai Lama.

I 30 år havde munken været landmand blandt andre fordrevne tibetanere i Indien. Nogle mongoler kendte til en anden historie om en Bogd, der var blevet fundet i Mongoliet og derefter skjult af KGB.

Under sit møde med de mongolske embedsmænd diskuterede Dalai Lama andre emner, der berørte Mongoliets udvikling. Han spurgte til Mongoliets politiske og økonomiske situation og sagde, at der findes en del vestlige akademikere, der er i stand til at forklare forbindelserne mellem den buddhistiske lære og moderne videnskab. Han sagde, at den mongolske ungdom kunne have gavn af at høre om disse ideer. Dalai Lama sagde, at det ville have stor betydning for landets udvikling, hvis unge mennesker kunne forbinde deres skoletimer med rødderne i deres buddhistiske arv.

Ved mødets afslutning tilføjede Dalai Lama, at han går ind for den stærke bevægelse, der er i gang for at eftergive den tredje verdens gæld til industrilandene. Enkhbayar tilkendegav, at Mongoliet ville blive befriet for en voldsom byrde, hvis landets gæld til Rusland blev elimineret. Dalai Lama lovede at gøre alt, hvad han kunne for hjælpe til med Mongoliets udvikling i landets overgangsfase. ■

Kilde: The Mongol Messenger, 42 (432):1-2, 20. oktober 1999 (Ulaanbaatar). Oversat af Jan Koed.

Mongolsk Dansk Selskab i Erdenebulgan

Mange medlemmer i Dansk Mongolsk Selskab kender sikkert til Erdenebulgan somon, som har knyttet et særligt bånd til Danmark gennem den danske læge Krebs og de andre 4 unge eventyrlystne danskere, der har opholdt sig i området i 1920'erne og 1930'erne.

Det første bekendtskab fik jeg via det kursus, som vi fra Damost (Dansk MOngolsk Social Træningscenter) tilrettelagde i Erdenebulgan somon i maj 1998. Meningen var, at folk fra alle somons i Huvsgul Aimag skulle samles i Erdenebulgan for at lære noget om socialt arbejde. Vi har naturligvis taget det særlige forhold mellem somonen og Danmark med i betragtning, da vi sagde ja til somonens henvendelse om gennemførelse af kurset netop i deres område.

Der blev lavet aftale og siden har vi kommunikeret med somonledelsen telefonisk for at planlægge og arrangere det kommende kursus. Telefonforbindelsen er meget dårlig mellem Erdenebulgan og Ulaanbaatar, så man skal råbe virkelig højt for at være sikker på, at det når ud i den anden ende af telefonrøret. Det lykkedes dog til sidst at snakke tingene igennem og med forventning om et godt kursus med mange deltagere udefra, tog vi afsted en tidlig maj morgen fra Ulaanbaatar.

Stemningen under sådan en lang kørsel i vores lille russiske jeep eller i lånte russiske minibusser plejer altid at være god. Folk synger, griner og snakker sammen, og vi holder pauser undervejs ude i naturen. Jeg kan huske, at under sådanne ture, uanset vejforhold eller dårligt vejr, plejede medarbejderne at slappe af fra vores stressede dagligdag med de halvvoxsne gadeunger, familier og deres børn, der har evige kampe

for overlevelse og almindelige hverdagsproblemer på kontoret. Efter en lang og udmattende 2-dages kørsel til Erdenebulgan ankom vi til byen omkring midnat.

Erdenebulgan

Somoncentret viste sig at være meget anderledes end de fleste andre somoncentre i Mongoliet, idet træhuse er meget kendetegnende for byen. Man ser meget sjældent en Ger i byen. Byen er omringet af skov og der løber floden Egiin langs byen. Der er meget mere grønt her end mange andre steder. Fra et af byens sydlige bjergområder kan man se det opdyrkede Bulguntal (zobel sletten), som er beskrevet i bogen Jabonah af Henning Haslund-Christensen.

Floden Egiin kommer fra Huvsgul søen og løber videre ind i floden Selenge, som flyder videre ind i Baikal søen. Der er mange fisk i floden Egiin. Jeg har set folk, der fangede en stor fisk med de bare hænder uden fiskekrog eller andet redskab.

Hele somonen har ca. 3000 indbyggere. I somoncentret bor der ca. 1200 indbyggere. Erdenebulgan somon er en af de to somon's i Huvsgul Aimag, der har flest opdyrkede arealer og der bliver dyrket hvede og dyrefoder. Fremstilling af mælk og kød er en overvejende del af indbyggernes indtjeningsmuligheder.

Kurset blev gennemført med betydeligt flere deltagere fra selve somoncentret end forventet, og der var kun et par stykker, der kom udefra. Den officielle forklaring var, at der på det tidspunkt var skovbrand i de omkringliggende områder.

I forlængelse af dette kursusarrangement brugte vi en halv dag ekstra for at etablere en lokal af-

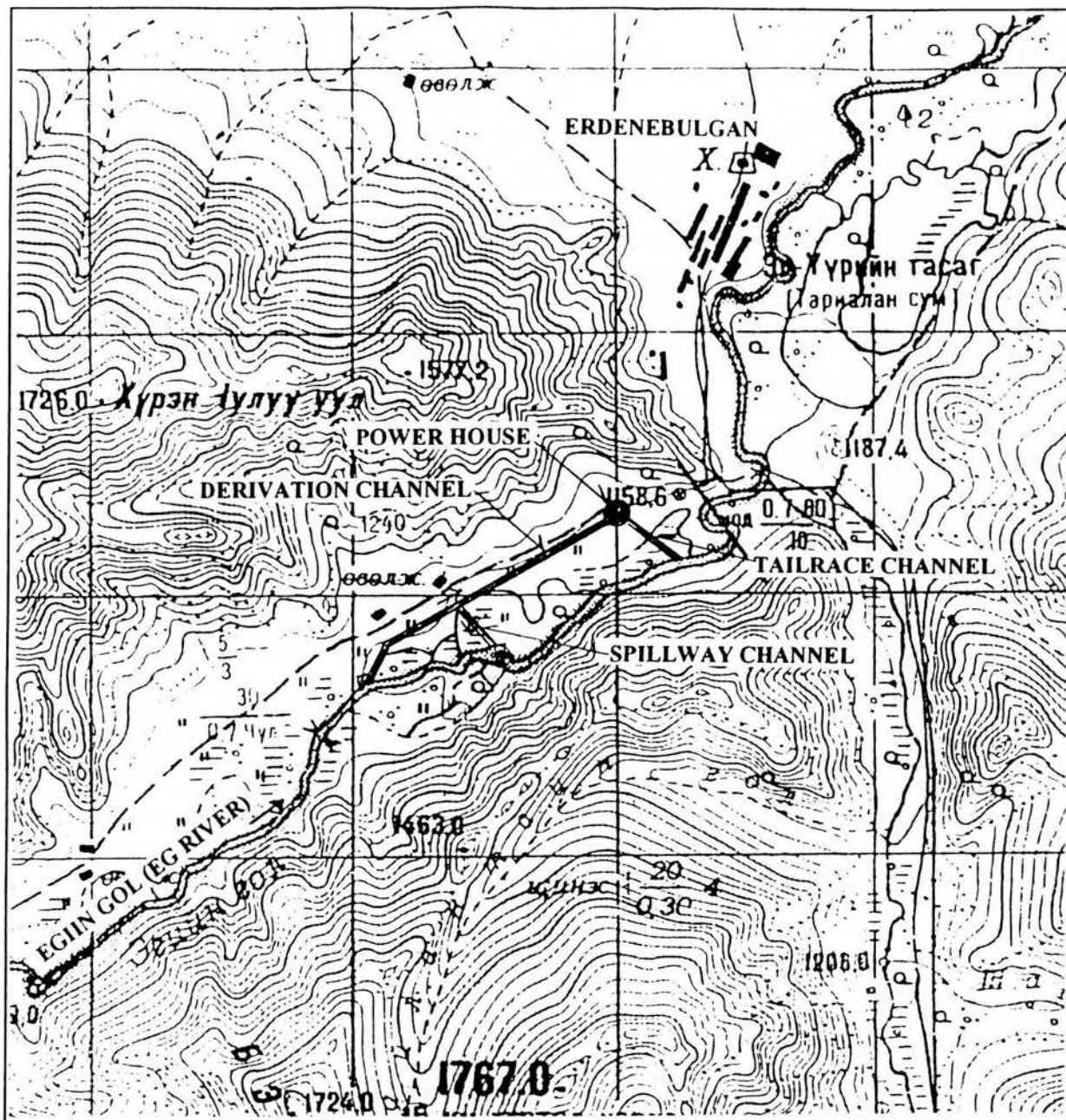
deling af Mongolsk Dansk Selskab i Erdenebulgan på deres anmodning. Den aftalte dag var der fremmødte 60-70 nysgerrige lokale borgere i forsamlingshuset formentlig også for at se nogle danske ansigter og folk fra Ulaanbaatar. Det er jo ikke en daglig begivenhed, at der kommer folk fra hovedstaden og ovenikøbet folk helt fra den anden side af kloden. Bordet på podiet var pyntet med papirblomster og med danske og mongolske flag som symboliserede venskab.

Mødet startede med præsentation af gæster. Jeg takkede de fremmødte borgere for at vise interesse for etableringen af en lokal afdeling af Mongolsk Dansk Selskab, som er en søsterorganisation til Dansk Mongolsk Selskab.

Jeg fortalte også, at jeg bor i Danmark, men for tiden var jeg udstationeret i Mongoliet for at koordinere vores gadebørnsprojekt. Under min tale lagde jeg mærke til, at flere havde åben mund af forbavselse over, at der boede en mongol i Danmark, som lå så langt væk fra deres hverdag, men alligevel tæt på deres bevidsthed på grund af de historiske bånd. Jeg fortalte om Dansk Mongolsk Selskab og dets mange forskellige aktiviteter. Finn Morell, som også var ansat på projektet, fortalte via tolken om Danmark og danskere. Jeg oplevede, at folk var enormt nysgerrige og interesserede i hans livlige tale. Nogle af vores ansatte, som var i Danmark i 1997, fortalte om deres oplevelse af Danmark. Efter gæsternes præsentation var en del talerunder fra de lokale, og der opstod debat om valg af lokal afdelingsbestyrelse og organisering. Mange borgere blandede sig i debatten og mødet varede længere end forventet. Mange

Draft Project Document

Hydro Power Plant, Erdenebulgan, Mongolia

Map of Erdenebulgan somon centre and vicinity.

The proposed 200 kW Hydro Power Plant is located 2 km south west of the somon centre.

Map size 1 : 50.000

støttede ideen om etablering af en lokal forening, og mange fortalte om deres forældres/bedsteforældres personlige kendskab til nogle af de danskere, der boede i området. Især lægen Krebs var en person, som de fleste har hørt om eller kendte via deres forfædre.

Under denne rejse henvendte mange af byens borgere sig til os for at høre noget nyt om det danske vandkraftværk, som de nogle år tidligere havde fået løfte om under det danske erhvervstremstød i Mongoliet under ledelse af udenrigsminister Niels Helveg Petersen og disses besøg i Erdenebulgan.

Mødet i forsamlingshuset sluttede med valg af formand og lokalbestyrelse. Den lokale kraftværksingeniør Zorig blev valgt som formand. Efter mødet var der optræden af børn og voksne med sang og dans til ære for gæsterne. Den efterfølgende forestilling varede ca. 1½ time. Den medbragte ghetto-blastere kunne spilles ved hjælp af en generator, der larmede rimelig meget udenfor og som blev afbrudt med jævne mellemrum. Ansvarlige for generatoren løb ud ligeså snart strømmen blev afbrudt med en kort pause i forestillingen og lidt ventetid til følge. En engelsk pige, der arbejdede i byen som lærer, spillede mongolske melodier på fløjte. Små og store børn dansede og sang. Vores medarbejder Finn Morell spillede på sin sav, hvilket tiltrak manges interesse.

Vandkraftværk i Erdenebulgan

I slutningen af august 1999 fik jeg endnu en mulighed for at besøge området. Denne gang for Organisationen for Vedvarende Energi med henblik på undersøgelse af muligheden for og detaljplanlægning af et vandkraftværk i floden Egiin. Byen har ikke ændret sig

siden sidste år. De fleste jeg mødte under vores interviewrunde hos familier og lokale arbejdspladser var folk, som jeg havde mødt sidste år. Undersøgeisesholdet bestod overvejende af både danske og mongolske ingeniører, som alle var eksperter indenfor vedvarende energi.

Ligesom i 1998 varede opholdet 4 dage i Erdenebulgan. Vi blev indkvarteret på den Danske Bakke, som de lokale kalder det område, hvor danskere boede i 1920/1930'erne. Sidste år var der et skønt ubeboet naturområde, hvor folk kom for at opleve naturen, men i år var der etableret en turistbase med flere Ger og der var bygget tre mindre træhuse, som bliver anvendt af turistbasen.

Jeg foretrak at besøge den øde bakke i stedet for en turistbase. Men man skal ikke ærgre sig over alting i denne verden, især i Mongoliet, hvor tingene i øjeblikket foregår i et så hurtigt tempo, at folk har svært ved at følge med.

Under opholdet blev der organiseret en workshop om fremtidig organisering af distribution af energi og vedligeholdelse af vandkraftværket. Deltagerne bestod af somonens politiske og administrative ledelse, de lokale energiteknikere og brugerrepræsentanter. Der opstod en livlig debat fra de nedsatte grupper om organiseringsformer omkring distribution, forsyning, prisfastsættelse for energiforbrug og vedligeholdelse af anlægget. Jeg kunne fornemme, at en løsning på elektricitetsproblemerne er et af de mest prioriterede områder fra befolkningens side.

I sommerperioden er der slet ikke elektricitetsforsyning og i vinterperioden har de elektricitet 4-6 timer om dagen i perioden fra oktober til april. Den lokale skoleinspektør fortalte, at undervisningen starter om morgenen ½ time sene-

re i vintertiden. De er også nødsaget til at afslutte undervisningen lidt tidligere, når mørket sænker sig. Mange børn er efterhånden trætte af, at de ikke har bedre mulighed for at lave lektier i aftentimerne og se fjernsyn, når de har lyst til det. Kvaliteten i undervisningen bliver også herefter.

Vores workshop blev afholdt i et af klasseværelserne på skolen. Efter workshoppen henvendte skoleinspektøren sig forsigtigt til mig og spurgte, om skolen ikke måtte få lov til at beholde de farvede tuscher, vi havde med. Skolen havde meget brug for dem ved et kommende seminar for skolelærerne. Jeg var bedrøvet, da han udtrykte sin glæde og enorme taknemmelighed over de få brugte tuscher.

Somon-styrelsen så meget dystert på fremtiden, hvis den uregelmæssige elektricitetsforsyning fortsætter. Deres nabo-somon er tilsluttet det centrale elektricitetsforsyning. Erdenebulgan kan derimod ikke tilsluttes det centrale net på grund af dens geografiske placering.

Mange indbyggere, især de yngre, ønsker at flytte til store byer eller til andre somoncentre af hensyn til deres beskæftigelsesmuligheder eller af hensyn til børnenes fremtid. I byen er der alligevel ikke beskæftigelsesmuligheder. Næsten alle virksomheder er lukkede og nye initiativer bliver kvalt af mangel på elektricitet. Indbyggerne har ikke bedre fritidsalternativer end at samles hos hinanden for at spille kort eller sladre og i værste fald at drikke. Det er enorm frustrerende at være i en lille by uden udviklingsudsigter. Alle var meget ivrige efter at høre om vandkraftværket nu bliver en realitet. Somoncentrets befolkning har hørt om et vandkraftværk fra Danmark i mange år. Den ældre gene-

ration venter stadig tålmodigt på, at der sker noget. Især når der kommer en gruppe af teknikere fra hovedstaden og fra Danmark.

Nogle spørger om vi kommer igen til næste sommer for at lave endnu en undersøgelse. Opførelse af vandkraftværk, selv det mindste, kræver stor overvågenhed over miljøet. Der skal desuden tages hensyn til tekniske og ressoursemæssige betingelser. Gruppens rapporter bliver nu vurderet af Danida, der i givet fald vil finansiere vandkraftværket.

Erdenebulgans historie

Den overvejende del af indbyggerne i den daværende hoshuu, der lå i nuværende Erdenebulgan somons område, bestod indtil begyndelsen af 1900-tallet af en etnisk gruppe, kaldet urianhai. Der boede også hotgoid, khalkha, haruul og goroochin. Flertallet af befolkningen var fattige og halv-fattige og der var ganske få, der nød velstand.

Urainhai - en etnisk gruppe - var berømt i Mongoliet for deres færdighed i at fremstille smukke ting af jern, træ og sølv. Hotgoid var dengang betragtet som en etnisk gruppe, som var dygtig til at passe dyr. De havde flest dyr i forhold til den øvrige befolkning i området.

Religionen i området var lamaisme og shamanisme. Lamaismens center blandt urianhai og hotgoid blev etableret i 1710 med 100-300 lamaer. Lamaismens center for haruul blev bygget i 1860, og der var knyttet ca. 1000 lamaer stedet.

Der var ligeledes et tempel for goroochin stammen.

Alle disse centre, templer og klostre findes desværre ikke mere i dag. De blev alle sammen ødelagt og jævnet med jorden i socialismens og reformernes navn.

Området var politisk og administrativt direkte underlagt den

nyngste shavi (discipel) af den 8. Bogdo gegeen Javzandamba. Urainhai-erne's lokale leder Hishigjargal med tilnavnet Targan noyon ("den tykke noyon") døde i 1918, og hans søn Naidanjav overtog magten i overensstemmelse med traditionerne. Han fortsatte sine hverv som den lokale hoshuu leder under Mongoliets overgang til et folkestyre.

Med restrukturering af Mongoliet politisk og administrativt, blev lokalområderne delt til somon, bag og arvan i årene 1922-1924 og mange indbyggere, heriblandt medlemmer af forskellige stammer og etniske grupper, blev splittet og spredt over forskellige somons og hoshuu. Territoriale stridigheder mellem de velhavende lokale ledere om pasningsarealer for deres husdyr var ligeledes årsag til deling af geografiske områder.

I takt med regeringens beslutning om yderligere deling af administrationen i 1924 blev Sant-On-dor somon etableret. Grænsen gik på den ene side til bjergene Erdenet og til og med Bulguntal på den anden.

Den 8. Bogdo gegeen Javzandamba's shav-styreform blev nedlagt og afløstes af en aimag-styreform i 1925. Sant-On-dor somon har også fået en ny administrativ leder. I 1928 blev navnet Sant-On-dor ændret til Erdenebulgan. Somon administrationen havde lidt af

en nomadestatus uden fast kontor og tilholdssted. Endelig blev somoncentret etableret med en fast administration i 1931 og blev placeret i begyndelsen af Bulguntal, som det nu ligger den dag i dag.

I bogen "Notater om Erdenebulgan" fra 1992 skrevet af Davaadulam fremgår det, at en dansk læge kaldet "daniisk" eller "dansk russer" boede i Erdenebulgan i 1930'erne. Med henvisning til arkivmaterialer nævner forfatteren en Jigjid - læge af buriat-afstamning - der havde stridigheder med den "danske russer". Sagen endte med, at den vedkommende læge blev arresteret og dømt til døden. Årsagen til den meget voldsomme straf var nok en helt anden end stridighederne med danskeren. Den "danske russer" kom ifølge forfatteren til området som dyrlæge sammen med 2 andre sovjetiske eksperter, som alle var udsendt af Husdyr- og landbrugsministeriet. Den danske læge var respekteret og anerkendt af lokalbefolkningen for sin hjælpsomhed, for at mestre sproget og at forstå de lokale traditioner og kultur.

Krebs nævnes som en mand, der spillede en stor rolle for udbredelsen af nyere tids civilisation blandt befolkningen på landet. Ifølge forfatteren Davaadulam, blev Krebs senere betragtet som en dansk spion af de officielle myndigheder. Forfatteren nævner også Henning Haslund-Christensens bog "Jabonah", som han opfordrer til oversættelse og læsning.

Bogen er for længst (1996) blev oversat til mongolsk og redigeret af forfatteren Lhagvasuren. Mange, der har haft adgang til bogen, finder bogen interessant, idet bogen bidrager til et realistisk billede af den tids mongolske historie og i særdeleshed til Erdenebulgan.

Bulgan Njama

Hjælp børn

Norske Astrid Bjønnes arbejder på Rudolf Steinerskole i Norge og har været i Mongoliet 2 gange. Hun besøgte sommeren 1999 Damost's gadebørnprojekt i Ulaanbaatar. Under besøget blev det aftalt, at hun skulle undervise Damost's medarbejdere i den pædagogiske tankegang i Steinerpædagogik og hvordan denne pædagogik adskiller sig fra de øvrige pædagogiske retninger. Børn fra familieprojektet deltog også senere i arrangementet.

Da hun kom tilbage til Norge besluttede hun sig for at rejse flere midler til projektet. For at skaffe flere penge til Damost har Astrid Bjønnes ladet trykke 1000 dobbeltkort med hver af de her gengivet motiver. Motivet på det ene kort er tegnet af Damosts medarbejder Amgalan, som er uddannet kunstmaler. Hun arbejder på familieprojektet og underviser børn og familiemedlemmer i vævning, strikning, syning, patchwork, gobelin og igangsætter andre med spændende kreative aktiviteter.

Fotoet på det andet kort af en mongolpige på steppen er taget af Astrid Bjønnes.

De sælges for 10 kr stykket til fordel for Damost. De kan købes hos Bulgan Njama (telf 3833 2106). Betaling sker via projektets støtteforenings girokonto: 1-670-5805. Af hensyn til en administrativ forenkling, bedes medlemmer købe mindst 10 kort. ■

Bulgan Njama

På eventyr i Mongoliet

Kaj P. Albertsen var dansk telegrafiingeniør, først ansat ved Store Nordiske Telegraf-Selskab, senere ved det kinesiske telegrafvæsen. Han skulle genopbygge den nedbrudte telegraflinie mellem Peking (Beijing) og Irkutsk. Linien passerede Urga (Ulaanbaatar) netop som kampene om mongolernes frigørelse var på sit højeste. Albertsen blev øjenvidne til denne historiske begivenhed. Da det er en lang beretning han har fortalt, tillader redaktionen sig at forkorte den lidt i starten og bringe den som foljeton. Albertsen vendte tilbage til Danmark i 1933.

I løbet af sommeren 1920 var mongolerne efterhånden blevet så kede af at stå under kinesisk militærherredømme, at de med slikmund tog imod den hjælp, som hen på eftersommeren blev tilbudt dem af den her i Østen så bekendte russiske generalmajor Baron von Ungern-Sternberg. Han havde siden admiral Koltchak's fald ikke haft noget rigtigt at tage sig for, da hans hær var for lille til på egen hånd at binde an med bolschevikkerne, og som nu mente at kunne indlægge sig ære og berømmelse i Mongoliet. (red: Baronen havde fået den idé, at han ville være en ny Chenggis Khan, men mongolerne delte ikke helt dette synspunkt med ham).

Den. 24. oktober 1920 - abens år - angreb Baronen Mongoliets

hovedstad Urga med en hær på 300 mand (kosakker, japanere, buriater, mongoler, tibetanere og mange andre folkeslag), for om muligt at drive den daværende kinesiske garnison ud. Kineserne havde imidlertid op imod en halv snes tusind mand mod angribernes kun 300. Desuden var kineserne meget bedre armerede. Kampen endte med, at Ungern efter godt 2 ugers belejring indså, at han ikke kunne tage byen med de folk, han havde til sin rådighed. Han trak sig derfor tilbage til en dal ca. 45 kilometer øst for Urga for at samle forstærkninger og bedre udrustning for sine folk. For at give kineserne noget at tænke på i mellemtiden, arrangerede han forskellige småkampe med de kinesiske forposter rundt omkring Urga, hvor det nu passede bedst. Det foregik især på nordsiden af byen mod Kiachta, hvorved han opnåede at få kineserne til at tro, at hans næste store angreb ville komme nord fra. Det resulterede i at kineserne trak alt deres svære artilleri op til nordfronten.

Under det første angreb blev Peking-Kiachta Telegraf Linien selvfølgelig straks afbrudt. I den følgende tid var Pekings forbindelse med Urga og Kiachta kun yderst flygtig, for så snart et brud blev repareret på et sted, var der straks et nyt brud et andet sted, dog alle på Tuerin-Urga strækningen syd for byen. Gentagne gange kom liniemændene tilbage med uforrettet sag. De fortalte, at der havde været røvere efter dem og forhindret dem i at foretage reparationer af linien.

Da dette havde stået på et par måneder, og forholdene snarere syntes at blive værre i stedet for bedre, fik jeg fra generaldirektoratet i Peking besked om at afgå til

Mongoliet, dels for at inspicere telegraflinien og stationerne, dels for at få opklaret, hvad der var grunden til disse evindelige afbrydelser på linien.

Den 7. januar 1921 rejste jeg fra Peking til Kalgan, en tur på godt 7 timer med toget "Expressen" over det berømte Nankou Pas, hvor man på passets højeste punkt passerer igennem Den Store Kinesiske Mur. Jernbanen fører en igennem berømte historiske egne og interessante bjerglandskaber. Jeg var i selskab med en amerikansk ingeniør.

Red: Redaktionen har tilladt sig at springe over rejsen gennem Kina, fordi det er oplevelserne i Mongoliet, vi ønsker, at læseren skal have del i. I Kalgan blev Albertsen modtaget af folk fra Andersen, Meyer & Co, hvis manager var Söderbom.

En af de første efterretninger, jeg fik i Kalgan var, at de militære automobiler, som det i Peking var blevet mig fortalt stod parat til at føre mig fra Kalgan til Urga, slet ikke eksisterede. Dette uheld var jeg heldigvis halvt om halvt forberedt på. Allerede inden jeg forlod Peking, havde jeg reserveret de nødvendige pladser i nogle automobiler, som Andersen, Meyer & Co netop havde parate til at afgå til Urga.

Selskabet bestod foruden mig selv af: Hr. O. A. Hansen (Andersen, Meyer & Co's Urga manager), Major S. T. Dockray (repræsentant for Marconi. Han skulle op for at se at få den store nye trådløse station i Urga sat igang). Hr. A. S. Gold (repræsentant for et stort amerikansk pelsvare firma). 3 russiske chauffører, 2 kinesiske "boy'er" og et par kinesere, som skulle op til henholdsvis An-

dersen, Meyer & Co og den trådløse station i Urga. Vi kørte i 5 automobiler (en 6-cylinders Chandler, to 4-cylinders Dodge og to 4-cylinders Ford). Vi havde undervejs meget vrøvl med automobilerne, hvilket kunne have været undgåede, om vi kun havde kørt i én slags vogne.

Inden de endelige arrangementer kom i orden, og hele vort selskab var samlet og parat til at afgå, var vi nået til den 10. januar. I Kalgan var det $\pm 10^{\circ}\text{C}$. Først næste dag ved solopgang kunne vi med flagene smeldende lystigt i vinden (i overensstemmelse med militærets instruktioner) svinge ud af Kalgans porte og sætte kursen mod Urga.

Red: Om morgenen havde de rejsende store problemer med bilerne, som ikke ville starte i kulden ($\pm 24^{\circ}\text{C}$. Om natten nåede temperaturen helt ned på $\pm 30^{\circ}\text{C}$). Bilerne stod jo i det fri, og olie frøs til is. Det var umuligt at dreje svinghjulene på starterne så meget som en tomme for olien var tøet ved at hælde masser af kongende vand på eller ved at tænde bål under maskinerne og fylde køleren med spilkogende vand, som måtte tappes ud med det samme - iskoldt. Det kunne tage et par timer inden alle biler havde motorer gående.

Vi fulgte telegraflinien og ofte slynger vejen sig ud og ind mellem pælene. Jeg har nok set telegraflinier andre steder i verden, men aldrig nogen, der har gjort et sådant indtryk på mig, som denne uendelige række af pæle strækkende sig så langt bort, som det overhovedet er muligt for et menneske øje at se. Som oftest er linien lige som en snor mil efter mil, kun her og der med mange miles mellemrum slår den et lille slag ud til en af siderne for at komme uden om et lovligt stenet eller sumpet terræn eller for at finde en passende overgang over en flod.

Det er et lille mesterværk, den linie. Den er et af de mest kendte og vigtigste landemærker i Mongoliet. Mange er de mennesker, som jeg har hørt velsigne den mand, som byggede den. Den har frelst mange menneskeliv, hvad enten det nu har været ved at vise vej for den vejfarende eller ved at yde brændsel til bålene i de kolde vinternætter, når gødningen, som er mongolernes eneste brændsel, nægtede at fange.

Selv har jeg et par gange været med til at miste vejen under en alt for ivrig jagt efter antiloper, og havde det ikke været for telegraflinien, som var det eneste vi havde at rette os efter, var det såmænd ikke sikkert, at vi nogen sinde var nået frem til Urga. For selv den bedste chauffør kan have vanskeligheder ved at finde sporet igen i Mongoliets ødemarker, når han først en gang har tabt det.

Red: Mens Albertsen filosoferer over telegrafliniers indflydelse på livets gang, lader vi den lille flok biler køre et par dage frem til Udde.

Klokken var henmod 20, da vi nåede Udde telegrafstation, hvor vi havde ment at ville overnatte, en mening vi dog meget hurtigt forandrede, da vi fik at vide, at alt var optaget af en større afdeling kinesiske soldater, som ydermere viste sig meget fjendtligtsindede overfor os. Så efter hen mod en times ophold kørte vi videre ud i natten.

Et par mil uden for Udde svingede vi bort fra vejen og ind over sletten og ved at styre efter stjernerne førte vor leder (en af de russiske chauffører) os i løbet af en times tid til en mongolerlejr, som A. M. & Co. altid holder i disse egne med en ladning benzin og olie til deres vogne.

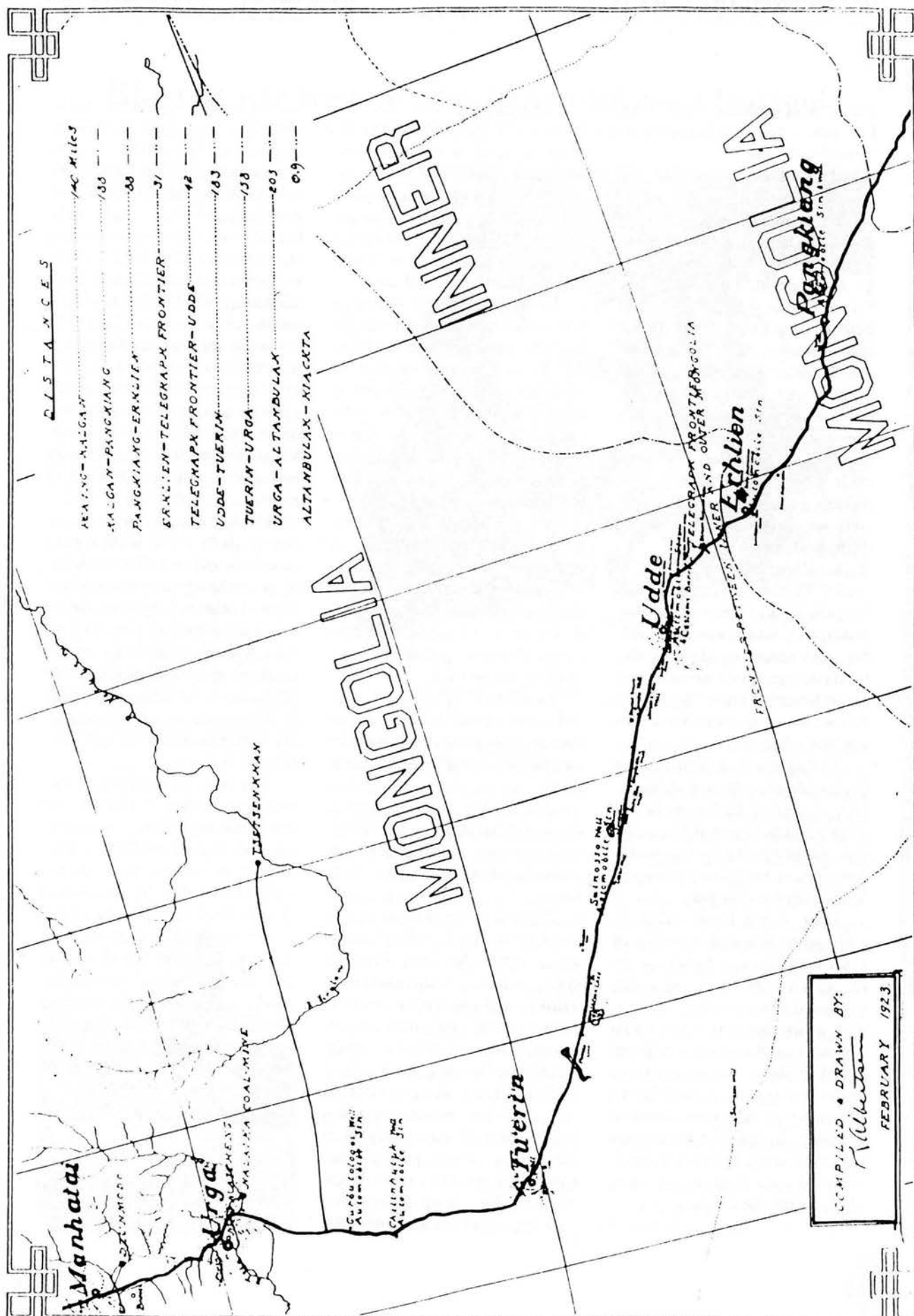
Her fik vi en jurt (ger) stillet til rådighed, og snart brasede en pandefuld lækre antilope-bøffer over bålet midt i rummet. Disse antilope-bøffer, skyllet ned med et par store kopper te lavet af sne skrabet op udenfor jurten og smeltet i en stor fedtet gryde over bålet, udgjorde et af de bedste måltider, jeg længe havde smagt.

Så snart det var sat til livs, faldt vi i søvn, som vi sad fuldt påklædte, det vil sige, de af os, der ikke havde vagt; for vel vidende, at det ville være så at sige umuligt den næste morgen at skaffe tilstrækkeligt varmt vand til at starte alle maskinerne med, var det blevet besluttet, at maskinerne skulle holdes varme hele natten igennem. Derfor måtte en af os holde vagt hele natten og så snart en af maskinerne begyndte at blive kold, blev den startet og fik lov til at løbe til den igen var varm.

Takket være denne forholdsregel var vi i stand til at starte meget tidligt den næste morgen, efter at vi havde fået tilstrækkeligt benzin og olie fra lageret i lejren, til at se os til Urga og tilbage igen.

Ved at styre efter telegraflinien, som vi lige netop kunne skimte ude i horisonten, nåede vi i løbet af en times tid ud på vejen og kunne rulle videre mod vort næste mål, automobilstationen Sairussu, en enlig mudderhytte ved en brønd som Dabasunor, Udde og flere andre stationer.

Et par store nye automobiler havde her fundet deres sidste hvilested, som så mange andre, vi fandt langs vejen, med en lille maskinskade, der meget let kunne udbedres, men i stedet for at sørge for at få disse vogne slæbt ind til en eller anden station og repareret, lader de kinesiske chauffører ganske roligt stå, og efterhånden som andre vogne kommer forbi, forvandles invaliderne til skeletter,

ved at hver chauffør tager, hvad han mener, han har brug for af de forskellige vogne.

Vi nåede ind til Sairussu ved firetiden om eftermiddagen, og efter nogle timers søvn, tog vi af sted allerede igen ved tretiden om natten og kørte hele natten.

Meningen med denne manøvre var, at vi ville forsøge at undgå at komme til at overnatte på Tuerin telegrafstation, da vi, allerede inden vi forlod Kina, havde fået at vide, at der fandtes en kinesisk garnison på nogle tusinde mand i Tuerin, som ikke havde fået lønning i mange måneder. Som følge deraf ikke dog det så nøje med næstens gods, og at vi derfor ville være alt andet end sikre, om vi overnattede der.

Resultatet blev da også, at vi nåede Tuerin, en station som Pangkiang, det vil sige et par huse omkring en brønd, hen imod middag, eller rettere jeg nåede Tuerin, for da de andre intet havde at gøre på stationen, kørte jeg alene derind, mens de andre kørte i en stor bue uden om.

Tilstandene i Tuerin og den daværende lejr var over al beskrivelse frygtelige. Fødevarer var der næsten ingen af, vandet var råddent, og dødsfald på grund af sygdom, sult og kulde hørte til dagens orden blandt soldaterne.

Efter at jeg havde aflagt de nødvendige besøg på stationen og hos kommandanten, kørte vi videre, og en halv times tid senere overhalede vi de andre vogne et godt stykke forbi Tuerin, hvor vi løb ind i et uhyggeligt koldt sne-landskab, hvor der på de bedste steder var mindst en fod sne på jorden og på de værste steder så dyb sne, at end ikke Chandleren med sine mange hestekræfter svære hjul kunne pløje sig igennem, så skovlene måtte i gang.

Gang på gang måtte jeg, som den eneste hvide passager i den ledende vogn, ud og grave vej gennem sneen i løbet af de næste dage. Det var et dejligt varmt stykke arbejde, men egentlig morsomt var det ikke, klædt som jeg var i pelse og store svære støvler at skulle vade omkring i flere fod sne.

Denne dag blev vor værste på hele turen. Hen på eftermiddagen begyndte maskinerne at slå klud-der. En af Ford'erne nægtede til sidst helt at fungere på grund af mangel på vand i køleren. Alle vor forsøg på at få smeltet sne til at supplere forsyningen glippede, så til sidst måtte vi besinde os til at tage invaliden på slæb.

Akkumulatorene frøs til i alle vognene undtagen Chandler'en, så de havde hverken lys eller kræft til selvstarteren (som desværre den dag mere nødvendig end nogensinde før) og et par bagtjedere sprang i løbet af dagen og skaffede os en uendelig masse bøv.

Sneen blev dybere og dybere jo længere vi kom frem og temperaturen faldt ganske utroligt dybt efterhånden som dagen skred frem.

Det var ikke bare fromme ord, der blev brugt den dag om de forskellige vogne, sneen og alt muligt andet, hvad der nu kunne falde for.

Jeg skal aldrig glemme de sidste timer af den dag. Vi i Chandler'en havde den syge Ford på slæb, men da vi allerede havde vanskelighed nok med at presse igennem sneen alene, blev resultatet, at vi kun ved at holde maskinen på allerlaveste gear og gående på "fuld", kunne slæbe os igennem med invaliden, men da maskinen måtte arbejde så forfærdelig hårdt blev enden, at vort kølevand begyndte at koge, så vi måtte stoppe og fylde sne på og så vente en halv snes minutter til vandet var

blevet tilstrækkeligt afkølet. Når vi så skulle i gang igen, var hjulene tilsnede og frosne fast så at vi kun med største vanskelighed kunne få vognene startede, og så at sige hver gang vi satte i gang - hvilket skete hver halve time - sprang slæbetrossen inden vi var kommet ret mange fod frem. Så måtte der bakes op, slås knuder på trossen (en meget morsom bestilling i 30° kulde og med en stivfrosen 2-tommes trosse at arbejde med).

Hvordan de andre vogne kom igennem er mig endnu den dag i dag en gåde, uden lys som de var. Vi havde såmænd vanskeligheder nok med at finde frem med vore 3 stærke på Chandler'en.

Klokken blev 2 om natten inden vi nåede vort mål for dagen, automobilstationen Gurbatulugoi, og så trætte og gennemfrosne var vi, at vi ikke en gang kunne spise, men faldt i søvn så snart vi kom ind i den varme jur. Nåh, men vi havde jo også været på færde i ikke mindre end 23 timer. Det under de allervanskeligste omstændigheder som tænkes kan selv i Mongoliets ødemarker.

Det blev ret langt op på formiddagen, inden vi kom af sted den næste dag. Skaden fra den foregående dag måtte udbedres. Dertil kom, at vi havde store vanskeligheder med at skaffe vand nok til at sætte maskinerne i gang med.

Vi havde håbet på at nå Urga den dag, men vort håb blev højlig skuffet. Sneen var os for stærk, og desuden rejste der sig op på dagen en hæftig nordvest-vind, som fik sneen til at flyge, så at den ene vogns spor var tilføjet inden den næste nåede frem, selv om vi kørte aldrig så tæt sammen.

fortsættes i næste Ger

Hjælpen når frem til rensdyrnomaderne i Hovsgol

Tsaatan-folket modtager nye rener fra den tuvinske republik

For nylig har Dukha-folket (også kendt som Tsaatan- eller rensdyr-folket) taget skridt til at sikre både deres reners overlevelse og deres egen, traditionelle livsform.

Den mongolske Rensdyrfond (MRF), en NGO i Mongoliet, har slået sig sammen med det amerikanske *Totem People's Reindeer Project* og eksperter i Ulaanbaatar for at støtte etableringen af en ny erhvervsstruktur på kooperativ basis for Dukha-rensdyrnomaderne. Et af kooperativets første mål er at få nye rener ind for at styrke bestanden. Til støtte for dette initiativ har MRF fået 17.150.000 Tugrig (ca. \$16.700) i gave fra den canadiske regering gennem den canadiske fond til igangsætning af *Dukha People's Reindeer Project*. Sheila Finestone fra Canada's parlament var på besøg og præsenterede fonden for formanden for MRF, O. Sukhbaatar 27 juli 1999.

Dukha-folkets rensdyrprojekt forsøger at skaffe 100 rener fra Sibirien for at forbedre bestandens arveegenskaber det kommende år. Såvel internationale som mongolske og russiske dyrlæger og teknikere vil yde deres bidrag til udviklingen af et særligt forædlingsprogram og hjælpe til med at oplære Dukha-hyrderne i nye, kulturelt tilpassede avlsmetoder. Et ukendt antal dyr i den nuværende bestand er smittet med brucellose, hvortil der kræves vaccine for dels at behandle de eksisterende, smittede dyr, dels at undgå at sygdommen spredes til resten af Dukhaernes rensdyrflokke.

Introduktionen af de nye rener har ikke til formål at løse problemet med det stadigt faldende antal hyrder ved blot at give dem flere dyr. Bag projektet ligger dog en

intention om, at man ved at forbedre arvemassen og den almene sundhedstilstand hos den nuværende bestand af rener, vil se, at der ad naturlig vej sker en forøgelse af hyrdernes antal i det lange løb gennem en nedsat dødelighed og en større fødselsrate. For at drage fuld nytte af de nye dyrs arvemas- se under brunsttiden i oktober skal overførslen af rensdyr være afsluttet i september.

Hvis du er interesseret i projektet eller i at hjælpe Dukha-folket, kan du henvende dig til MRF på telefon 00 976 458525, fax 00 976 328104 eller email:

mongol_reindeer@hotmail.com ■

Kilde: The Mongol Messenger, 31 (421):8, 4. august 1999 (Ulaanbaatar). Oversat af Jan Koed.

En mongolsk helt

Mongoliets statsminister Genden, som var landets leder i 1930'erne, var måske den modigste af alle de mongolske ledere. December 1935 rejste Genden med en officiel delegation til Moskva for at bede Stalin om hjælp mod de fremstormende japanere, som samlede soldater til angreb langs Mongoliets østlige grænse. Stalin holdt på, at Sovjetunionen kun ville hjælpe, hvis Genden slagtede Mongoliets buddhistiske lamaer og ødelagde deres klostre. Genden nægtede vredt at gøre det og anklagede Stalin for være en "rød imperialist".

Stalin blev rasende og tilbageholdt Genden i Moskva. Hjemme i Ulaanbaatar blev Gendens navn svinet til på Komintern's instruktion. Genden blev senere sendt i eksil i et år ved Det Sorte Hav, hvorefter han blev bragt tilbage til Moskva og skudt.

Gendens datter, G. Tserendulam (barnet på billede), overlevede sin far. Hun er nu direktør for "Museet for Ofre for Politisk Forfølgelse". Hun fortæller om sin far og hans arbejde:

Min far blev 1895 født ind i en nomadefamilie i det centrale khal-kha-område (i dag Ovorkhanhai Aimag). Som ung oplevede han selv at være undertrykt af de feudale fyrster samt armod og ulykke, som fattigfolk lider under. Som vidne til disse problemer udvikledes der revolutionære ideer hos ham. Han ønskede at frigøre folket fra livegenskab.

Begejstret overtog han ideer om frihed fra de 1921-revolutionære. Derefter arbejdede han i 12 år for regeringen. Han blev den nye generations statsmand. Han ofrede sig med al sin viden, sit hjerte og sin sjæl for sit hjemland og sit folk. Men hans magt og po-

sition blev truet af bolshevikkerne, som begyndte at stramme deres jerngreb om landet.

Min far forudså konsekvenserne af bolshevikernes handlinger og modsatte sig dem. Han nægtede at deltage i Stalins blodige udrensninger og terror.

Hans politik mod Komintern var meget sund og klog. Den reddede Mongoliet fra selvødelæggelse og borgerkrig.

Han prøvede at ændre kollektiviseringen af hyrdernes dyreflokke og gjorde hvad han kunne for at afskaffe diskriminationen mod lamaerne. Befolkningen var glade for hans økonomiske strategi, som gjorde dem rige.

Mens min far var leder af regeringen kom økonomien igen på fode efter de første år med sult under kommunismen. Antallet af husdyr steg og privat handel og produktion genopstod. Kultur, uddannelse og socialt liv blev forbedret. Det var på den tid den berømte sang "Rige Mongoliet" blev digtet af Baatar Van Navaan Unden og Dugarjav.

Men min fars planer for hvordan et rigt og selvstændigt land skulle være lignede ikke de tanker bolshevikkerne og Stalin havde i Sovjetunionen. Så folk med magt og under vejledning af russiske agenter fik min far fjernet fra hans stilling og sendt ham i eksil i Rus-

land. Han blev arresteret af KGB under påskud af at "fremme anti-Sovjet propaganda" og blev kaldt "en fjende af Mongoliet". Han blev dræbt ved skydning den 26. november 1937 i Moskva.

Datoen for hans henrettelse var ikke tilfældigt valgt. Erhverver betydningen af den 26. november. På denne dag i 1924 blev Den Mongolske Folkerepublik skabt og Mongoliet blev det andet kommunistiske land i verden. Det var den første dag den mongolske kongres holdt møde. Det var på den dato min far blev valgt til formand for Stats Baga Hural.

Efter 1937, da Choibalsan overtog magten i landet, blev min fars store resultater slettet, og landet sank ned i glemsel. I mere end 50 år har det kommunistiske parti og regeringen forsøgt at indprente i befolkningens hjerner, at min far var landets fjende. Jeg er taknemmelig for 1990-revolutionen, som har været med til at genoprette min fars navn og hans historie. Mongoliets nuværende overgangsfase til markedsøkonomi er netop hvad min far arbejdede for, for hans liv blev afkortet.

Siden 1990 har historikerne fortalt sandheden om Genden. Hans navn er gjort udødeligt ved, at en skole og en gade er opkaldt efter ham. Huset, hvor han boede, er blevet til "Gendens Hus, Museet for Ofre for Politisk Forfølgelse".

Jeg husker min far som en meget rolig og venlig mand. Han var beundringsværdig, optimistisk, livlig, ædelmødig og rundhåndet. Han var glad for at ride på heste, han kunne lide mongolsk langsang, han var god til at spille skak, og han elskede børn. ■

Oversat fra The Mongol Messenger, 20. oktober 1999, 42(432):8 (Ulaanbaatar).

Boganmeldelse

Uradyn E. Bulag [1998]: **Nationalism and Hybridity in Mongolia**. 302 p. (forord ved Carolyn Humphrey pp: v-viii; acknowledgements pp: ix-x; content pp: xi-xv; tekst pp: 1-273; bibliography pp: 274-296; index: 297-302), Oxford Studies in Social and Cultural Anthropology (Oxford: Clarendon Press).

Bulag blev født i en almindelig mongolsk familie i Ordos området i Indre Mongoli. Ordos er et ørkenagtigt område mellem Den Gule Flods slyngning mod nord. Hans far er en traditionel mongolsk plantemediciner og hans mor laver tøj. Han voksede op med mongolsk som modersmål i en ørkenoase og fik sin skolegang på kinesisk. Han lærte senere sig selv engelsk. Dette bragte ham i kontakt med mongolister som Carolyn Humphrey ved "The Mongolia and Inner Asia Studies Unit" i Cambridge, hvor han i 1992 fik sin ph.d.

Bulag har skrevet en meget spændende bog om hvem der er de rigtige mongoler og om nationalisme blandt mongoler i Mongoliet, i Kina og i Rusland. I Mongoliet er en mongolsk nationalisme vokset frem på ruinerne af en sovjet-socialistisk domineret fortid og en mulig trussel for en kinesisk domineret fremtid. Denne nationalisme har fået mongoler til at påpege renhed i et forsøg på at forhindre fremmedes indflydelse på mongolsk kultur og identitet.

Det har fået khalkha-mongolerne i staten Mongoliet til at opfatte sig selv som de egentlige etniske mongoler og andre mongolstammer som ikke værende rigtige mongoler eller betragte dem som urene. Khalkha-mongolerne (Halh-mongoler) udgør omkring 75% af

befolkningen i Mongoliet, som har en befolkning på ca. 2½ millioner mennesker. Sammenlagt er der tilsyneladende flere mongoler i Kina. Dog er tallet for mongoler i Kina afhængig af fordele og ulemper ved at lade sig registre som hørende til et nationalt mindretal. Denne khalkha-centralisme bygger på frykten for at blive slugt af Kina. I modsætning til det er en pan-mongolisme, hvis holdning er at båndene mellem alle mongolgrupper skal styrkes.

I forordet beklager Carolyn Humphrey de meget begrænsede muligheder mongolister tidligere havde for at foretage forskning under kommunistisk styre i Mongoliet, Rusland og Kina. Det er først efter 1990 at vilkårene har ændret sig. Det er især den periode Bulag beskæftiger sig med. Han kaster nyt lys på mongolernes historie og hvordan den har indflydelse på nutiden. Bogen er pakket med detaljer om mongolernes kultur og historie. Bogens hovedidé er, at mongolerne i dag står foran valget mellem en lukket snæver nationalisme, som bygger på racistisk renhed, eller en mere åben tilpasset nationalisme, som medregner blandinger, mangfoldighed og multi-kulturelle folk.

Humphrey skriver, Bulag har taget et væsentligt spørgsmål op om hvem er mongoler set på baggrund af hvad der er foregået i Kina og Rusland. Bogen angriber emnet ud fra en antropologisk synsvinkel og Bulag fortæller eksempler fra sit feltarbejde. Han har i frisk erindring den pågående debat om ny politisk skrivelser. Han lægger ikke skjul på sit eget ståsted i denne debat.

Bulag oplever på egen krop at komme som mongol til Mongoliet og ikke blive anerkendt som mongol, fordi han ikke er khalkha. Det har været med til at få ham til at

stikke hovedet i hvepsereiden og spørge: Hvem er mongol? Hvem er vi som folk? Hvad er det for egenskaber og kvaliteter, der bestemmer hvem der er mongol?

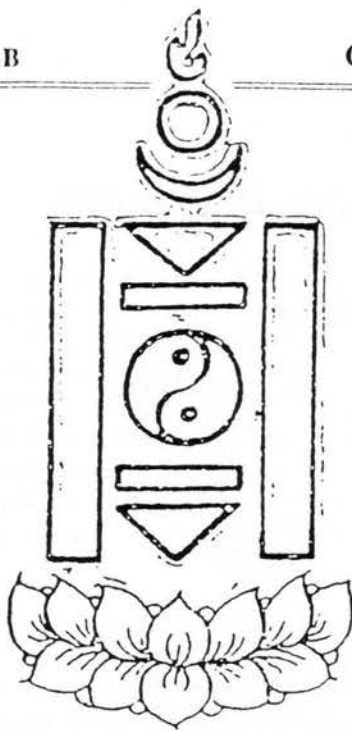
Bulag lægger ud med begrebet "erliiz", som betyder halvblods eller "hybrid". Et begreb som Bulag tillægger stor vigtighed. Bulag fandt også, at han ikke havde den fremmede antropologs interesse hos de indfødte, som gennem sådan en gerne vil fortælle om deres kultur og historie.

Bulag blev dog heller ikke betragtet som en indfødt antropolog. Mange havde svært ved at placere ham som mongol fra Kina, studerende i vesten og på feltarbejde i Mongoliet. Han blev opfattet som en "erliiz", hvilket både gav ulemper og fordele. Bulag diskuterer meget frem og tilbage om problemet med at være en "indfødt" feltarbejder.

For at få den rigtige baggrund for sin videre diskussion bringer Bulag en glimrende oversigt over Mongoliets nyere historie inden for de sidste 50 år.

Bogens hovedkapitler handler om (1) skabelsen af etnicitet og nationalisme i 1900-tallets Mongolli; (2) Etno-politik i Mongoliet; (3) Problemer med biologisk reproduktion og den mongolske tillidskrise; (4) Diskussion af race i Mongoliet; (5) Mongoler fra Indre Mongoli opfattes som "andre" af mongolerne i Ydre Mongoli; (6) Valget af et nationalt symbol: Genindvie en national stat. Bulag slutter med at sammenholde nationalisme og hybriditet.

I et land, Mongoliet, der er 37 gange større end Danmark bor der kun halvt så mange som i Danmark. I den kommunistiske tid var man også bekymret for befolkningsstørrelsen. De mødre der fik mange børn, blev hædret af samfundet. Kun efter 1990 holdt de

Soyombo, nederst den kommunistiske udgave med den 5-takkede stjerne øverst.

unge mongoler op med at få børn, fordi levevilkårene var dårlige. Det har dog ændret sig. Bulag viser, at der synes at være en utilisitet indgiftethed af nyere dato, fordi en mindre gruppe af mænd på bestemte årstider i visse områder rejser rundt og gør enlige mødre gravide. Senere gifter de uvidende børn sig.

Bogen er gennemsyret med historiske fakta af gammel og nyere dato. Man får et vældigt detaljeret indtryk af det politiske liv blandt mongoler i den sidste halvdel af 1900-tallet. Selv er Bulag meget optaget af hvem der er mongoler, hvem der er de rigtige mongoler. Han kredser hele tiden om khal-kha-mongolernes monopol på at påberåbe sig at være de ægte indfødte, de rene etniske mongoler, mens de ser ned på andre mongoler som urene, især de mongolgrupper som bor i Kina eller i Rusland.

En troværdighedskrise, siger Bulag, truer Mongoliets overlevelse, fordi der er opstået et offentlig hysteri over slægtskab, her tænkes på biologisk reproduktion i bred forstand. Regeringen forsøger på den ene side at genindføre det ældgamle exogami klansystem og på den anden forsøger den at skabe en endogamisk ren nationalitet.

Den nye understregning af "blod" eller "gener" falder sammen med en voksende gruppe af erliiz, "halvblods", en betegnelse som mongolerne giver til både dyr og mennesker. Begrebet er ikke kun biologisk, men også kulturelt. Tidligere så man positivt på erliiz, som styrkelse af helbred og kraft, men nu er de foragtet. Det tidligere kommuniststyre talte varmt for internationalisering og integration, og skabte mange erliiz ved at mange mongoler fik uddannelse i udlandet, ofte Moskva, hvorfra de kom hjem med en ikke-mongolsk

Mongolian state emblem adopted in 1940

ægtefælle, og dermed fik en kulturrel blanding.

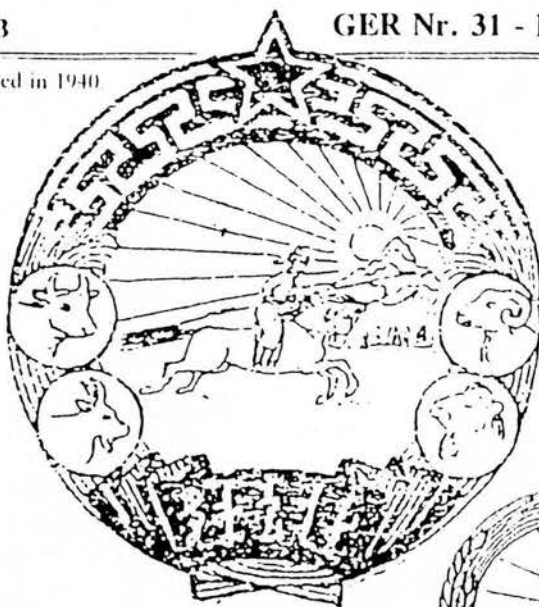
Bulag påstår i sin bog, at mongolerne står ansigt til ansigt med et problem, hvor de må vælge mellem (1) en ren, racistisk nationalisme, arvet fra sovjet (her tænker han på khalkha-centralismen) eller (2) en mere åben tilpasset nationalisme, som godtager en større spredning og medregner blandingerne og som er multi-kulturel.

Denne konflikt kommer frem i diskussioner om nationens flag og rigsvåben og andre symboler for Mongoliet. Naturligvis mener Bulag, som kommer fra Indre Mongoli, at mongoler andre steder end Ydre Mongoli også har bidraget til skabelsen af mongolernes historie og deres kultur, som de kendes i dag.

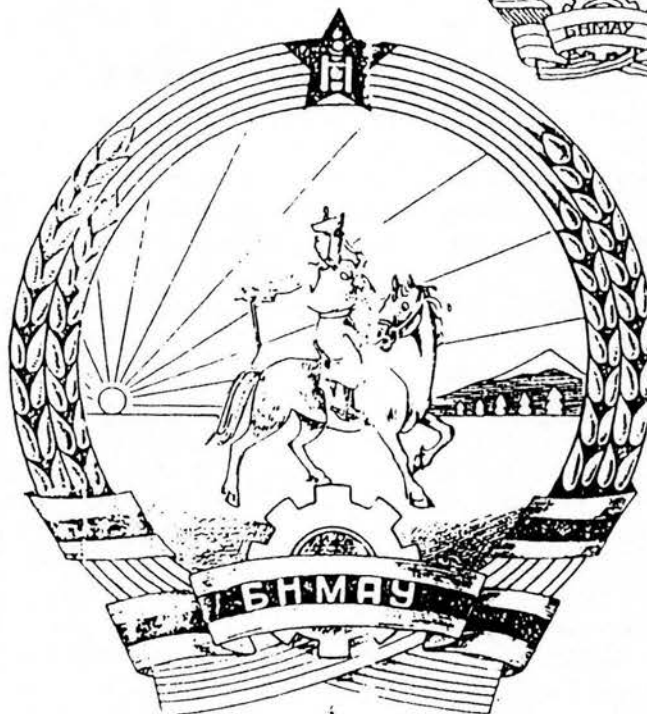
Tidligere følte mongoler i både Indre og Ydre Mongoli, at de havde en fælles fortid, en fælles historie. Der har altid været sproglige forskelligheder, så man har vidst, at der var tale om forskellige mongolgrupper. Alt dette blev holdt sammen af en stærk leder som Chinggis Khan eller Kublai Khan, senere af en stærk besættende magt som manchuerne. Men i dag er det ydre pres lettet, og man må selv tage stilling til sig selv i en kaotisk tid, hvor markedsøkonomi og demokrati er kodeordene, men som mange ikke kender den dybere mening af.

Bulag bruger plads på en interessant gennemgang af Mongoliets nationale symbol. For det er blandt andet her man sender signaler om, hvem man er. Da Den Mongolske Folkerepublik blev dannet i 1924 valgte man et gammelt buddhistisk symbol, soyombo, til mærke for landet. Landets politiske og ideologiske ideer blev lagt ind i symbolet.

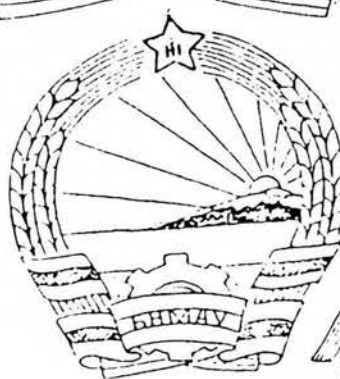
Soyombo er et vigtigt symbol for mongolerne selv i den kommu-

A Mongol on horseback galloping out of the emblem
S. Tsogtbayar, U. 2, no. 15, Sept. 1990

Where are we going? A Mongol on horseback looking behind at the sunset. Drawing by N. Chuluun, XVI Zuun, no. 2, Oct. 1990.

A disappointed herdsman talks to his horse: 'So all we've got for 70 years is that they say horses should be transported in lorries and eaten! Let's go home before it's too late.' Drawing by S. Tsogtbayar and N. Chuluun, U. 2, no. 32, Dec. 1991

nistiske periode. Det er et ældgammelt symbol på mongolernes frihed og uafhængighed. Øverst er en flamme, som er symbol for familiens opblomstring, fornyelse, vigtighed og kontinuitet. Flammens 3 ildtunger symboliserer folkets held og lykke i fortiden, i nutiden og i fremtiden. Under flammen er der en sol og en halvmåne, begge traditionelle symboler på mongolernes oprindelse.

Kombinationen af flamme, sol og måne udtrykker et ønske: Må mongolerne leve og have heldet med sig. Trekanten i toppen og i bunden af soyombo betragtes som tegn på folkets vilje til at forsvare deres frihed og landets uafhængighed. De vandrette firkanter er symbol på ærlighed, retfærdighed og ædelhed. De er øverst og nederst, hvor de symboliserer ærlig og uselvsk tjeneste for hjemlandet.

I midten sidder yang og yin, som her er 2 fisk. Fisken i mongolsk folklære er et dyr som aldrig lukker sine øjne, det vil sige den forbliver årvågen og vagtsom. De 2 fisk symboliserer folkets enhed: kvinder og mænd. Den sammenlagte betydning er: Må hele folket blive forenet, klogt og årvågent.

De 2 lodrette firkanter i siderne tilkendegiver forsvarsmure og er en grafisk fremstilling af et gammelt mongolsk ordsprog: 2 venner er stærkere end mure af sten. I soyombo betyder firkanterne: Må hele folket blive forenet i venskab, for så vil det blive stærkere end mure af sten omkring en borg.

I 1940 blev rigsvåbnet til, hvori en rytter er i fuld galop, og der er billeder af de 4 andre dyr (får, ged, ko, kamel). Den mongolske præsident Choibalsang havde vist sit udkast først i 1940 til Stalin under et besøg i Moskva. Stalin havde sagt at man skulle

fjerne alt korn og nøjes med dyrene, for nomader var de jo.

I 1945 tog man lotussædet bort og satte den kommunistiske 5-takkede stjerne oven over det hele.

I 1961 fik Mongoliet et nyt flag med 3 lige store lodrette felter: rød - blå - rød. I det røde felt nærmest stangen er anbragt den kommunistiske udgave af soyombo. I de seneste år tales der i sjov om, at soyombo burde have været i det midterste blå felt, som betragtes som symbol på Mongoliet, klemte inde mellem de 2 røde felter, Rusland og Kina.

I 1961 blev rigsvåbnet forenklet, de 4 dyr forsvandt, kun rytteren til hest blev. Desuden blev soyombo lagt ind i den 5-takkede kommunistiske stjerne. 1962 blev Mongoliet medlem af de Forenede Nationer, og andre lande begyndte at anerkende landet.

Efter 1990 er der mange i statsapparatet, som ønsker, at landets store ændring fra en kommunistisk sovjetlydstat til en selvstændig demokratisk stat, også afspejles i rigsvåbnet. I 1992 valgte man så et nyt rigsvåben med en rytterløs stiliseret hest, som nærmest flyver over det buddhistiske hjul. Græslandet og solopgangen er forsvundet. Både rigsvåbnet, soyombo og flag mistede den 5-takkede stjerne, som betragtes som et tegn på kommunismen.

Bulag giver selvfølgelig mange flere detaljer i denne interessante diskussion om hvordan et land, et styre, underbygger sin magt ved de symboler, landet omgiver sig med. Bulag skriver i et letlæseligt og ligefrem sprog, som er nemt at forstå. Han pakker sine teorier med masser data. Det er en god og læseværdig bog om emnet: Hvem er mongol. ■

Tsaran Geril

Læs også: "Frihedssymbolet Soyombo", GER(2):9-11.

MONGOLIAN NOMADIC SOCIETY

A Reconstruction of the 'Medieval' History of Mongolia
Bat-Ochir Bold

This study adopts a fresh approach to the study of Mongolian history, criticizing the application of the Marxist concept of feudalism to nomadic culture. Instead, the author treats the history of Mongolia in terms of the structural and developmental particularities of nomadic society. To this end, the economic conditions and everyday life of mobile livestock keeping, tribal and politico-administrative organisation and the social strata of nomadic society in the period of the 13th to 19th centuries are empirically described. In addition, the essence and function of the system and the particular evolution of traditional Mongolian nomadic society are theoretically analysed. The external factors which disrupted this system, namely the Manchurian conquest and Buddhism, are also discussed. Fundamental to the author's argument is the fact that development of nomadic societies in Central Asia cannot and should not be evaluated in accordance with European norms.

NIAS Monographs, 83
NIAS-Curzon, Nov 1999, 224 pp.
Hbk • 0-7007-1158-9 • £35

As readers of 'Mongolian Nomadic Society' will discover, Bat-Ochir Bold is a talented illustrator.

Mongoler fra land til by

Flydende grænser mellem nomadeliv og byliv i de mongolske lande i det 20. århundrede

I dagene 28-30 oktober 1999 afholdtes på NIAS (Nordisk Institut for Asien Studier) i København et internationalt seminar over temaet "Mongoler fra land til by: Flydende grænser mellem nomadeliv og byliv i de mongolske lande i det 20. århundrede". Hver taler havde en halv time til at fremlægge sine tanker. Der var ca. 50 deltagere, hvoraf mange var mongoler fra mange forskellige steder i verden. Da kun ganske få af selskabets medlemmer havde fundet vejen til denne indspjotning om mongolernes nuværende problemer, gives her en liste over foredragsholdere og deres emner:

Altnsetse, D. (Ulaanbaatar, Mongoliet): Mongols and Chinese. Bareja-Starzynska, Agata (Warszawa, Poland) & Hanna Havnevik (Oslo, Norge): The Revival of Buddhism in Mongolia after 1990.

Bruun, Ole (NIAS): Mongolian Nomadic Herders Today: Fieldwork in Khotont Sum, Arhangai Aimag.

Bulag, Uradyn E. (Department of Anthropology, Hunter College, New York, USA): Writing Inner Mongolian History after the Revolution: Ethnicity, Historiography and Struggle for Recognition.

Erdene, Myagmar (Dept. of Anthropology, Institute of Biology, NUM, Ulaanbaatar, Mongolia): The Children of Modern Mongolia. Cross sectional survey of growth of urban and rural Mongolian Children.

Futaki, Hiroshi (Tokyo, Japan): The Role of District (Sum) Centres in the Mongolian Semi-nomadic Society.

Mongolian state emblem adopted in 1961.

Ganzhurov, Vladimir (Institute of Mongolian, Buddhist and Tibetan Studies, Siberian Branch of Russian Academy of Sciences, UlanUde, the Republic of Buryatia): Buryatia in the geopolitical space of Russia.

Huhbator, B. (Wako University, Tokyo): Standardization of the Mongolian Language in Inner Mongolia in the Twenty-first Century.

Hurelbaatar (King's College, Cambridge, England): Revival of Buddhism among Buryats in Russia.

Karimov, B. R. (Tashkent, Uzbekistan): From Hegemony and Chauvinism to Neighbourly Relations.

Khuldorj, Balganjav (?): Mongolian management style: Nomadic Human Resource Approach.

Merli, Laetitia (Laboratoire d'Anthropologie sociale, Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Paris, Frankrig): Sha-

manism in Transition: From the shadow to the light.

Pedersen, Morten A. (Cambridge, England): Circuits of Exchange - a new pattern of exchange in rural Mongolia?

Rossabi, Mary J. (New York, USA): Tradition and Transition in the Life of Tserendash Namkhainyambuu, A Contemporary Mongolian Herder.

Rossabi, Morris (New York, USA): Tserendash Namkhainyambuu and Modern Mongolian Pastoralism.

Sadowat, David (Researcher, Co-Management Research Group/-Centre for Tourism & Policy Research, Graduate School of Resource & Environment Management, Simon Fraser University, Burnaby, British Columbia, Canada): Tourism Development in Mongolia - Emerging Frictions With Mongolian Traditional Ecological Knowledge.

Sneath, David (Oxford, England): The Institutional Frames for Pastoralism and the Decollectivisation of the Mongolian Pastoral Economy.

Veit, Veronika (Bonn, Tyskland): Remarks on Change and Continuity in Traditional Mongolian Animal Husbandry: An Historian's Point of View.

Man kan forvente om passende tid at der kommer en publikation med de forskellige indlæg. Interesserede kan i mellemtiden henvende sig til seminarrets organisatorer: Li Narangoa (nara@nias.ku.dk) & Ole Bruun (ob@nias.ku.dk) eller telf 3254 8844.

Ole Bruun

INDHOLD

Dansk Mongolsk Selskab	2	Tsaran Geril: Boganmeldelser	27-30
Litteratur 18	2	Olec Bruun:	31
Forsiden	2	Mongoler fra land til by	
Jutta Paulsen:	3	Bagside	32
Røntgenudstyr sendes til Mongoliet			
Sangerup:	4		
Bayan Ölgii Aimag			
G. Zorig:	5-7		
Det gæstfrie Altai			
Michael Kohn	8-11		
En helt anden verden			
Michael Kohn:	12-14		
Bogd Khans genkomst			
Anonym:	15		
Den 9. Bogd Lama står skoleret for Dalai Lama			
Bulgan Njama:	16-19		
Mongolsk Dansk Selskab i Erdenebulgan			
Postkort	20		
Albertsen, A. P.:	21-25		
På eventyr i Mongoliet			
Anonym:	26		
Hjælpen når frem til rensdyrnomaderne i Hovsgol			
G. Tserendulam:	26-27		
En mongolsk helt			

Møder foråret 2000

Der afholdes 3 møder i foråret. De foredragsholdere vi havde i tankerne kunne ikke. Flere detaljer vil komme i næste nummer af Ger. Reserver følgende datoer:

- Medlemsmøde 48: 12. februar 2000: foredrag
- Medlemsmøde 49: 18. marts 2000: generalforsamling, foredrag ved Peter Kristensen om besøg på gadebørnsprojektet og idé til nyt børneprojekt. Til sidst forårsmiddag
- Medlemsmøde 50: 29. april 2000: foredrag

Møderne forventes at finde sted i Medborgerhuset på Danasvej 30A

ISSN Nr: 0905-9504

Mongolsk besøg

6-9 november 1999 besøgte en mongolsk delegation Danmark i kun 3 dage. Den var på rundtur i Skandinavien. Deltagerne var:

- B. Bathishig (Præsidentens økonomiske rådgiver)
- Ts. Batbayar (bestyrelsesformand for Mongolian Development Research Center i Ulaanbaatar)
- D. Amar (Direktør for Mongolian Development Research Center i Ulaanbaatar)
- Yamaaranzyn Erhembayar (parlaments medlem)
- Tsevelmagiyn Bayarsaikhan (parlaments medlem)
- Ts. Nyamdorj (parlaments medlem)

De har besøgt landbrugssektoren og industrien. Besøget var for kort til at der kunne organiseres møde i Dansk Mongolsk Selskab, men der blev lovet artikler til Ger om situationen i Mongoliet. Redaktionen håber, at det var alvorligt ment.

Bogd Khans besøg kom på tale. Det var man tydelig ikke glad for. Sådan en tibetaner skulle ikke komme der og tro, at han bare kunne komme og overtage magten. Skulle man overhoved have en ny Bogd Khan, skal vedkommende være mongol. ■